

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Protocol gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's drinkwaterwinningen

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

6 november 2023

Inhoudsopgave

1	Over dit protocol	3
1.1	Achtergrond en aanleiding	3
1.2	Doel en status protocol	5
1.3	Leeswijzer	5
2	Doel, scope en reikwijdte van gebiedsdossiers	7
2.1	Doel van gebiedsdossiers	7
2.2	Scope en reikwijdte gebiedsdossiers	7
2.3	Het cyclische proces van gebiedsdossiers	11
3	Proces en organisatie	13
3.1	Proces	13
3.1.1	<i>Opstellen/actualiseren gebiedsdossier</i>	13
3.1.2	<i>Opstellen/actualiseren uitvoeringsprogramma</i>	14
3.1.3	<i>Borgen van doorwerking van maatregelen</i>	15
3.1.4	<i>Uitvoering en monitoring van voortgang</i>	16
3.1.5	<i>Evaluatie gebiedsdossier en uitvoeringsprogramma</i>	17
3.2	Organisatie	18
4	Gebiedsdossier: problemen en risico's in beeld	21
4.1	Inzet op duurzame veiligstelling van drinkwaterwinning	21
4.2	Analyse en beoordeling van risico's (RA)	22
4.3	Bepalen (rest)opgave winning	24
4.4	Inhoud gebiedsdossier van grondwater- en oppervlaktewaterwinningen	25
5	Uitvoeringsprogramma: van problemen en risico's naar maatregelen	31
5.1	Van problemen en risico's naar maatregelen	31
5.2	Maatregelen, effectiviteit en doelbereik	33
5.3	Ex ante evaluatie	36
5.4	Inhoud uitvoeringsprogramma	37
6	Definities van gebruikte begrippen	39
	Bijlage I - Afspraken invoering gebiedsdossiers waterwinning voor de openbare drinkwatervoorziening, 16 juni 2010.	50

1 Over dit protocol

1.1 Achtergrond en aanleiding

Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) verplicht provincies (grondwater) en oppervlakte-waterbeheerders (Rijkswaterstaat en waterschappen) tot risicoanalyse en risicobeheer van onttrekkingsgebieden ter bescherming van bronnen voor productie van drinkwater, ten behoeve van een goede drinkwaterkwaliteit. Deze verplichting komt voort uit zowel de Kaderrichtlijn Water (KRW) als uit de herziene Drinkwaterrichtlijn¹. Voorliggend protocol betreft een actualisatie van het eerdere Protocol gebiedsdossiers voor publieke drinkwaterwinningen zoals vastgesteld door de voormalige Stuurgroep Water (thans Bestuurlijk Overleg Water) op 14 december 2016. Met deze actualisatie wordt invulling gegeven aan de eisen en verplichtingen uit de Drinkwaterrichtlijn ten aanzien van risicoanalyse (RA) en risicobeheer (RB) voor 'onttrekkingsgebieden voor onttrekkingspunten' voor de publieke drinkwatervoorziening, in Nederland verwerkt in diverse wet- en regelgeving. Zie ook onderstaand tekstkader.

Risicoanalyse en risicobeheer van onttrekkingsgebieden

Risicoanalyse (RA) en risicobeheer (RB) van de onttrekkingsgebieden voor onttrekkingspunten moeten een integrale benadering volgen. Beoordeling en beheersing van risico's moeten gericht zijn op vermindering van het vereiste niveau van de zuivering (behandeling) voor de productie van voor menselijke consumptie bestemd water.

De onttrekkingsgebieden van onttrekkingspunten voor drinkwaterproductie moeten worden gekarakteriseerd. Gevaren en gevaarlijke gebeurtenissen die de waterkwaliteit kunnen verslechteren, zoals mogelijke bronnen van verontreiniging, moeten worden geïdentificeerd. Er dient passende monitoring plaats te vinden en er moeten, indien nodig, maatregelen worden genomen om de kwaliteit van water voor drinkwaterproductie te beschermen. Hiervoor wordt aangesloten bij reeds verworven kennis en bij de maatregelen die worden uitgevoerd op grond van de Kaderrichtlijn water. De artikelen 7 en 8 van de herziene Drinkwaterrichtlijn bevatten aanvullingen op de artikelen 6, 7, 8 en 11 van de Kaderrichtlijn water. Waar passend worden de aanvullin-

¹ Richtlijn (EU) 2020/2184 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water (herschikking)

gen die volgen uit RA en RB opgenomen in de maatregelenprogramma's en monitoringsprogramma's onder de Kaderrichtlijn Water. De risicoanalyse en het risicobeheer voor de onttrekkingsgebieden (artikel 8 Drinkwaterrichtlijn) worden voor de eerste keer uiterlijk op 12 juli 2027 uitgevoerd. Met regelmatige tussenpozen van niet langer dan zes jaar, met inachtneming van de in artikel 7 van de Kaderrichtlijn water opgenomen voorschriften, worden RA en RB geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd.

Voorgeschiedenis en aanpassingen aan het Protocol gebiedsdossiers drinkwaterwinningen

In 2010 zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over doelen, status, regie en planning (de landelijke afspraken gebiedsdossiers²). Het RIVM heeft in 2007 een protocol gebiedsdossiers opgesteld, wat in 2010 en in 2016 is geactualiseerd.

De Europese Unie heeft op 16 december 2020 de Drinkwaterrichtlijn herzien. In Nederland heeft dit geleid tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), en enkele andere algemene maatregelen van bestuur (AMvB). Het Protocol uit 2016 is in overleg met betrokken partijen in 2023 geactualiseerd om de gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's te laten voldoen aan alle verplichtingen uit de aangepaste Drinkwaterrichtlijn. Verschillende teksten zijn aangepast op terminologie en definities volgens de Drinkwaterrichtlijn. Naast deze actualisatie zijn de volgende aanpassingen doorgevoerd:

- Aanvulling van het protocol met risicoanalyse en – beheer voor waterkwantiteit (beschikbaarheid van water voor duurzame drinkwatervoorziening);
- Het leggen van verbindingen tussen gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's enerzijds en mogelijke relaties of samenhang met andere programma's, plannen en beleid anderzijds;
- Uitbreiding en nuancering van de beschrijving van de wijze waarop de beoordeling van effectiviteit van maatregelen en uitvoering van de ex ante evaluatie kan plaatsvinden;
- Meer aandacht voor monitoring, evaluatie en eventuele bijstelling van maatregelen gedurende de looptijd van een uitvoeringsprogramma.

---

² Zie bijlage I: Afspraken invoering gebiedsdossiers waterwinning voor de openbare drinkwatervoorziening, 16 juni 2010.

1.2 Doel en status protocol

Het doel van dit protocol is richting geven aan inhoud, proces en organisatie van:

- het instrument gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen, waarin RA wordt vormgegeven en waarin opgaven worden geformuleerd om een drinkwaterbron duurzaam veilig te stellen;
- de bijbehorende uitvoeringsprogramma's, waarin RB wordt vormgegeven in de vorm van maatregelen en evaluatie en opvolging daarvan.

Het protocol richt zich tot de opstellers van de gebiedsdossiers en daarbij behorende uitvoeringsprogramma's om tot een vergelijkbare aanpak en opzet van de dossiers te komen. Het maakt tevens duidelijk aan de overige partijen die hierbij zijn betrokken wat er van hen wordt verwacht.

Het protocol is voorbereid door de landelijke Werkgroep Gebiedsdossiers waarin provincies, drinkwaterbedrijven, VEWIN, UvW, RWS en IenW zijn vertegenwoordigd. Het protocol is vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg Water. Hiermee spreken de betrokken partijen af de werkwijze en afspraken te volgen zoals in dit protocol beschreven.

Het protocol wordt publiek toegankelijk gemaakt via het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO).

1.3 Leeswijzer

Dit protocol bestaat na een inleiding uit drie samenhangende onderdelen:

1. **Proces en organisatie:** Het opstellen en actualiseren van gebiedsdossiers is gekoppeld aan de zesjarige plancyclus van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de eveneens zesjarige cyclus voor RA en RB die de Drinkwaterrichtlijn vereist. Hierbinnen is een aantal zich herhalende processtappen onderscheiden. De organisatie van dit proces wordt beschreven aan de hand van de betrokken partijen en hun taken en verantwoordelijkheden.
2. **Het gebiedsdossier:** Het protocol beschrijft de doelen voor een duurzame veiligstelling van drinkwaterwinningen en de wijze waarop problemen en risico's die het realiseren van die doelen in de weg (kunnen) staan in beeld moeten worden gebracht. Hiermee biedt het dossier inzicht in de RA, de mate waarin doelen (mogelijk) niet worden gehaald en daarmee in de (rest)opgave waar partijen zich voor gesteld zien om de winning duurzaam veilig te stellen. Tevens is een inhoudsopgave opgenomen voor gebiedsdossiers voor grondwater- en oppervlaktewaterwinningen.

3. **Het uitvoeringsprogramma:** Het protocol beschrijft hoe kan worden gekomen van problemen en risico's in de gebiedsdossiers naar maatregelen, een werkwijze om inzicht in de effectiviteit en de mate van doelbereik van maatregelen te verbeteren en wijze van uitvoering van een ex ante evaluatie om vast te kunnen stellen in hoeverre doelen worden gehaald. Hiermee wordt invulling gegeven aan RB. Ten slotte is een inhoudsopgave voor het uitvoeringsprogramma opgenomen.

2 Doel, scope en reikwijdte van gebiedsdossiers

2.1 Doel van gebiedsdossiers

Het doel van gebiedsdossiers is om in een gezamenlijk proces met partijen die betrokken zijn bij het veiligstellen van drinkwaterbronnen de problemen en risico's voor drinkwaterwinsten in beeld te brengen die de kwaliteit van te winnen water kunnen bedreigen en daardoor duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning mogelijk in de weg staan. Daarnaast richten gebiedsdossiers zich op kwantitatieve problemen en risico's, oftewel de beschikbaarheid van te winnen water.

Het gebiedsdossier biedt hiermee inzicht in de mate waarin doelen (mogelijk) niet worden gehaald en daarmee in de (rest)opgave waar partijen zich voor gesteld zien om de risico's te beheersen en een winning duurzaam veilig te stellen. Deze (rest)opgave vormt de basis voor het maken van afspraken over te nemen maatregelen.

Gebiedsdossiers en bijbehorende uitvoeringsprogramma's dragen daarmee bij aan de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening conform artikel 2 van de Drinkwaterwet en geven invulling aan RA en RB volgens de Drinkwaterrichtlijn.

2.2 Scope en reikwijdte gebiedsdossiers

Een gebiedsdossier voor elke drinkwaterwinning

Voor elke winning voor de openbare drinkwatervoorziening wordt een gebiedsdossier en bijbehorend uitvoeringsprogramma opgesteld, en actueel gehouden in een cyclisch planproces van zes jaar.

Duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning

Doelstelling van een gebiedsdossier is het beschrijven van knelpunten en risico's voor de winning en het formuleren van (rest)opgaven voor beheersing daarvan. Hierbij is het van belang dat vooruitgekeken wordt, waarbij een werkbare termijn van vooruitkijken gehanteerd wordt. Hierbij dient rekening gehouden te worden met het principe 'beschermen om te blijven'. Via uitvoering van maatregelen uit uitvoeringsprogramma's worden de opgaven ingevuld en worden risico's voorkomen of beheerst. Daarmee wordt actief gewerkt aan de duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning. Van duurzame

veiligstelling is sprake als voldaan wordt aan de gestelde KRW-doelen voor drinkwaterwinningen (artikel 7) en als de drinkwatervoorziening geen gevaar loopt vanwege kwantitatieve problemen. De relevante KRW-doelen voor drinkwaterwinningen en vertaling naar Nederlandse wet- en regelgeving zijn beschreven in paragraaf 4.1.

Reikwijdte

De gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's richten zich primair op de beoordeling en beheersing van risico's voor de kwaliteit en beschikbaarheid van te winnen water, de borging van beschikbaarheid van drinkwaterbronnen en de bescherming daarvan tegen verontreinigingen. Daarnaast richt dit protocol zich op het aspect kwantitatieve veiligstelling van de bronnen en risico's op verzilting/upconing. Het gaat hierbij om risicobeheersing binnen de invloedssfeer en het handelingsperspectief van overheden (inclusief de Rijksoverheid) en uitvoeringsorganisaties met een rol in het ruimtelijke, water- of milieudomein. Het gaat om risicobeheersing binnen beschermingszones en relevante delen van onttrekkingsgebieden – zie de definities van deze begrippen in hoofdstuk 6.

Met betrekking tot mogelijke risico's voor de kwaliteit van water worden ook ontwikkelingen in de ondergrond meegenomen, zoals geothermie en aanleg van systemen voor warmte-koudeopslag (WKO).

Als gevolg van een toenemende drinkwatervraag en mogelijk afnemende beschikbaarheid van bestaande drinkbronnen door zowel kwalitatieve als kwantitatieve (droogte, grondwaterstanden) bedreigingen wordt op verschillende plaatsen onderzoek gedaan naar nieuwe en ook alternatieve, aanvullende bronnen voor drinkwaterproductie, zoals brak (grond)water en zeewater. Voorliggend protocol voor het opstellen van gebiedsdossiers en bijbehorende uitvoeringsprogramma's is van toepassing op alle typen bronnen voor drinkwaterproductie, ook op nieuwe en alternatieve bronnen.

De gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's – en daarmee ook dit protocol – richten zich niet op risicoanalyse/-beheer en/of bescherming van aanvullende strategische reserves (ASV's) en nationale grondwaterreserves. Deze gebieden en reserves zijn formeel gezien (nog) geen drinkwaterwinning en vallen daarom niet onder de reikwijdte van de KRW en/of de Drinkwaterrichtlijn.

Gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's

Het gebiedsdossier bevat feitelijke informatie over het beschouwde gebied waarmee de problemen en risico's voor de winning zo volledig mogelijk in beeld komen en de restopgave voor het nemen van maatregelen in beeld wordt gebracht. De bijbehorende

uitvoeringsprogramma's bevatten afspraken over welke maatregelen door welke belanghebbende worden uitgevoerd om de problemen en risico's aan te pakken dan wel te ondervangen en daarmee de winning duurzaam veilig te stellen, inclusief afspraken over planning, budget en borging daarvan. Het uitvoeringsprogramma wordt bestuurlijk bekrachtigd om de afspraken en uitvoering ervan te borgen.

Betrokkenheid en draagvlak

Het gebiedsdossier en het uitvoeringsprogramma worden samen met belanghebbenden opgesteld. Daardoor worden ze breed gedragen. Dit bevordert de doorwerking en uitvoering van de maatregelen. De wijze waarop het gezamenlijke proces wordt ingericht, is aan het bevoegde gezag zelf, al dan niet in overleg met betrokken partijen.

Scope gebiedsdossier voor grondwaterwinningen

Bij gebiedsdossiers voor grondwaterwinningen, inclusief brakwaterwinningen, gaat het erom dat in een voldoende ruim gebied om de winning heen mogelijke risico's voor de winning in beeld komen, inclusief de ondergrond voor zover deze invloed kan hebben op de winning. Het onttrekkingsgebied heeft ten minste betrekking op het grondwaterbeschermingsgebied, zijnde de 25-jaarszone. Naar inschatting van de verantwoordelijke partij voor het opstellen van gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's kan het gebiedsdossier ook betrekking hebben op een groter deel van het intrekgebied van de betreffende winning; wat hiervoor nodig en zinvol is kan per winning en per risico verschillen, en is ter beoordeling van het bevoegde gezag.

Scope gebiedsdossier voor oppervlaktewaterwinningen uit rijkswateren

Voor oppervlaktewaterwinningen uit rijkswateren wordt een gebiedsdossier opgesteld op twee ruimtelijke schaalniveaus. Eerst wordt gekeken naar problemen en risico's voor de innamepunten in de stroomgebieden van Maas en Rijn als gevolg van activiteiten in het Nederlandse deel van het bovenstroomse gebied en als gevolg van verontreinigingen die afkomstig zijn uit het buitenland. Voor dat bovenstroomse deel in het Nederlandse deel van het stroomgebied van Rijn en Maas³ wordt een rivierdossier opgesteld. De benodigde maatregelen worden in een uitvoeringsprogramma per rivierdossier opgenomen. Onder de maatregelen valt ook het zo nodig (laten) agenderen van grensoverschrijdende problemen en risico's in buitenlandse delen van de stroomgebieden via internationale overlegcircuits.

---

³ Vooral nog wordt alleen binnen de stroomgebieden van Rijn en Maas oppervlaktewater gewonnen voor drinkwaterproductie. Vanzelfsprekend gelden de verplichtingen ook bij eventuele toekomstige oppervlaktewaterwinningen binnen de stroomgebieden van Schelde en Eems.

Vervolgens wordt een gebiedsdossier opgesteld voor het onttrekkingsgebied – de directe omgeving van de individuele winningen uit oppervlaktewater. Het betreft de gebieden rondom het innamepunt waarbinnen een verontreiniging van het oppervlaktewater het innamepunt in minder dan zes uur kan bereiken, en gebieden die daarop afwateren (zie ook de definitie in hoofdstuk 6).

Scope gebiedsdossier voor oppervlaktewaterwinningen uit regionale wateren

Voor winningen vanuit regionale, vrij afstromende oppervlaktewateren zoals de Drentsche Aa wordt in het gebiedsdossier als onttrekkingsgebied het gehele bovengestroomde van het innamepunt gelegen deel van het stroomgebied beschouwd. Bij ontwikkeling van een nieuwe oppervlaktewaterwinning uit regionaal water in bemalen gebied moet bepaald worden wat een passend gebied is voor beoordeling en beheersing van risico's.

Scope gebiedsdossier voor oevergrondwaterwinningen

Oevergrondwaterwinningen zijn een bijzondere vorm van grondwaterwinningen, waarbij naast de kwaliteit en kwantiteit van het onttrokken grondwater ook de kwaliteit en kwantiteit van het infiltrerende oppervlaktewater wordt meegenomen in de risicoanalyse en bepaling van de restopgaven. Voor oevergrondwaterwinningen langs Rijn en Maas worden eventuele problemen en risico's (RA) die samenhangen met de kwaliteit van het oppervlaktewater beschreven in de bovengenoemde rivierdossiers van Rijn en Maas, aangevuld met het onttrekkingsgebied (zie definities). In het gebiedsdossier van de oevergrondwaterwinning Vechterweerd worden problemen en risico's beschreven die het gevolg zijn van de kwaliteit van het oppervlaktewater in de Overijsselse Vecht.⁴ Voor eventuele nieuwe oevergrondwaterwinningen geldt dat de risicoanalyse plaats moet vinden voor het onttrekkingsgebied, conform de daarvoor geldende definitie (zie hoofdstuk 6).

Overige winningen voor menselijke consumptie

Dit protocol gebiedsdossiers richt zich uitsluitend op winningen voor de publieke drinkwatervoorziening en private collectieve watervoorzieningen die drinkwater leveren aan meer dan 500 personen of meer dan 100 m³ per dag. Dit protocol heeft geen betrekking op overige winningen voor menselijke consumptie. Voor omgang met RA/RB voor overige winningen voor menselijke consumptie wordt verwezen naar:

⁴ Voor de Overijsselse Vecht geldt dat in het gebiedsdossier problemen en risico's als gevolg van activiteiten in het Nederlandse deel van het stroomgebied en als gevolg van eventuele verontreinigingen die afkomstig zijn uit Duitsland worden beschreven. Problemen en risico's als gevolg van activiteiten in Duitsland worden in het internationale overlegcircuit geagendeerd.

- a. Memo 'Risicoanalyse en -beheer voor onttrekkingsgebieden van winningen van water ten behoeve van de levensmiddelenindustrie' d.d. 1 november 2023.
- b. Memo 'Handreiking vrijwillig gebiedsdossier voor (zeer) kleine drinkwaterwinningen' d.d. 1 november 2023.

Relatie met waterveiligheidsplannen

Gebiedsdossiers staan los van waterveiligheidsplannen zoals ontwikkeld door de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO), maar bieden qua inhoud wel het bronnendeel daaruit.

2.3 Het cyclische proces van gebiedsdossiers

Cyclisch proces van plannen, uitvoeren, monitoren, en actualiseren

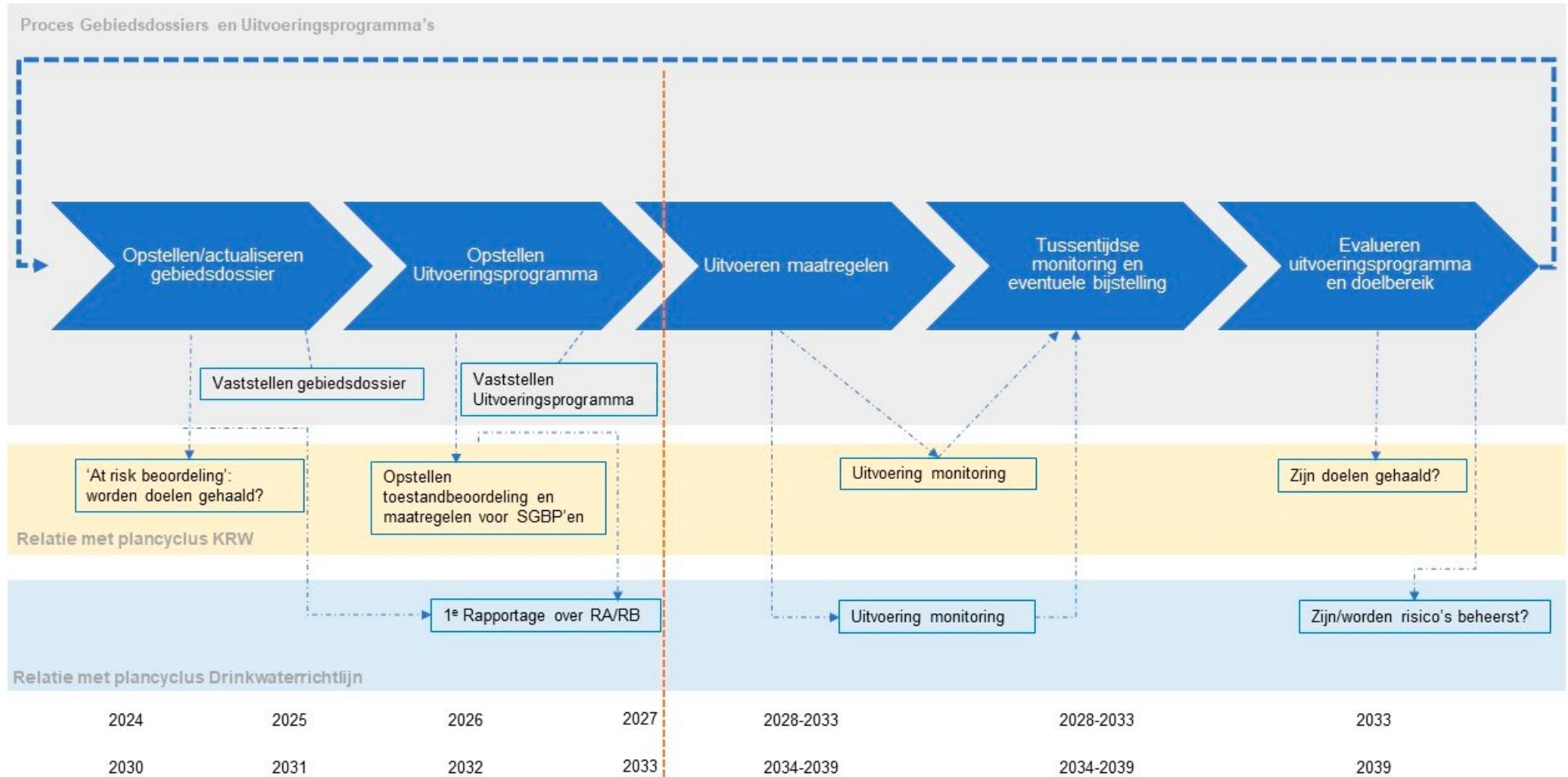
Na het opstellen van de gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's wordt - na borging van de maatregelen in afspraken en plannen - uitvoering gegeven aan de maatregelen. Via monitoring worden de effectiviteit van de uitgevoerde maatregelen en het behalen van de gestelde doelen en restopgaven geëvalueerd, waarna de gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's opnieuw kunnen worden bijgesteld of geactualiseerd.

Afstemming met processen voor KRW en Drinkwaterriichtlijn

Het proces van opstellen van gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's loopt vooruit op de zesjaarlijkse plancyclus van de KRW, waarop de termijnen van periodieke herijking van de nationale en regionale waterprogramma's zijn afgestemd. Dit om tijdig input te kunnen leveren aan de waterprogramma's – zie Figuur 2-1. Maatregelen uit uitvoeringsprogramma's moeten in deze zesjaarlijks op te stellen waterprogramma's en stroomgebiedbeheerplannen worden opgenomen. Dat betekent dat gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's ook ten minste eens per zes jaar moeten worden opgesteld of geactualiseerd. Het bevoegd gezag bepaalt zelf op welk moment de actualisatie ingezet wordt.

De risicoanalyse en het risicobeheer van de onttrekkingsgebieden voor waterwinlocaties dient voor de eerste maal met dit protocol uiterlijk op 12 juli 2027 uitgevoerd en moet vervolgens elke zes jaar geactualiseerd (zie Figuur 2-1), of tussentijds indien wijzigingen in de omstandigheden daartoe aanleiding geven. Als dat noodzakelijk is in het belang van de volksgezondheid dienen zo nodig eerder maatregelen te worden getroffen. De datum van 2027 en de daaropvolgende zesjaarlijkse cyclus sluiten aan bij het bestaande ritme van nationale en regionale waterprogramma's en daarmee ook bij het ritme van opstellen/actualiseren van gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's.

Figuur 2-1. Proces Gebiedsdossier en Uitvoeringsprogramma's in relatie tot onderdelen van de plan- en rapportagecycli voor KRW en Drinkwaterrichtlijn.

3 Proces en organisatie

3.1 Proces

In het cyclische planproces van zes jaar worden de volgende stappen onderscheiden en hierna beschreven:

1. Opstellen/actualiseren gebiedsdossier
2. Opstellen/actualiseren uitvoeringsprogramma
3. Borgen doorwerking van maatregelen
4. Uitvoering en monitoren voortgang
5. Evaluatie gebiedsdossier en uitvoeringsprogramma

3.1.1 Opstellen/actualiseren gebiedsdossier

Aanbevolen wordt een duidelijke planning te maken en af te stemmen met betrokken partijen voor het gehele traject. Dit betreft het traject van evaluatie van gebiedsdossier/ uitvoeringsprogramma tot en met het vaststellen en bestuurlijk borgen van een nieuw gebiedsdossier of uitvoeringsprogramma.

In het gebiedsdossier brengen partijen problemen en risico's met betrekking tot een onttrekkingsgebied van een drinkwaterwinning in beeld die een duurzame veiligstelling van de winning in de weg kunnen staan. Het gebiedsdossier biedt hiermee inzicht in de mate waarin risico's voor een winning aan de orde zijn, de mate waarin (rest)opgaven spelen en waar partijen zich voor gesteld zien om de winning duurzaam veilig te stellen. De (rest)opgaven vormen de vertaling van risico's naar afspraken over te nemen maatregelen in uitvoeringsprogramma's.

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op het gebiedsdossier. Het beschrijft de doelen waaraan moet worden getoetst, wijze waarop problemen en risico's die het realiseren van die doelen in de weg (kunnen) staan in beeld moeten worden gebracht en de wijze waarop op basis daarvan de (rest)opgave voor een winning wordt bepaald. Tevens is een inhoudsopgave opgenomen voor gebiedsdossiers voor grondwater- en oppervlaktewaterwinningen.

3.1.2 Opstellen/actualiseren uitvoeringsprogramma

De volgende stap in het proces betreft het voorbereiden en opstellen van de uitvoeringsprogramma's. In het uitvoeringsprogramma maken partijen afspraken over de maatregelen waarmee de (rest)opgaven uit het gebiedsdossier worden aangepakt en waarmee de gesignaleerde risico's voor de winning worden beheerst. Over de maatregelen worden in het uitvoeringsprogramma ook afspraken vastgelegd over doorwerking ervan in plannen, uitvoering en monitoring. Het uitvoeringsprogramma geeft door een ex ante evaluatie tevens inzicht in de mate van doelbereik aan het eind van de planperiode door uitvoering van de overeengekomen maatregelen. Het gaat om maatregelen:

- die doelmatig en proportioneel bijdragen aan 1) het halen van de KRW-doelen als de winning niet op orde is en 2) beheersing van humane risico's vanuit de Drinkwaterrichtlijn, op basis van uitvoerbaarheid en kosten- en milieueffectiviteit;
- waarvoor afspraken zijn gemaakt tussen partijen over verantwoordelijkheid en financiering;
- die bestuurlijke instemming hebben van betrokken partijen.

Deze maatregelen kunnen:

- zowel generiek (via nationaal water- of milieubeleid, stroomgebiedbeheerplannen) als regionaal, gebiedsgericht (via beleid en (uitvoerings)plannen van provincies, drinkwaterbedrijven, oppervlaktewaterbeheerders en/of gemeenten) zijn;
- zowel preventief als curatief zijn;
- in uitvoering zijnde of terugkerende maatregelen betreffen, ook in de volgende planperiode.

Uitgevoerde maatregelen en in eenmalige, in uitvoering zijnde maatregelen zouden verdisconteerd moeten zijn in de redenerlijn naar de (rest)opgave. Deze maatregelen zijn dus geen onderdeel van de maatregelen die landen in een uitvoeringsprogramma.

In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op het uitvoeringsprogramma. Hierin wordt beschreven hoe kan worden gekomen van risico's en (rest)opgaven in de gebiedsdossiers naar maatregelen, waarbij ook de samenhang van alle sporen en maatregelen voor risicobeheersing en bronbescherming wordt beschreven. Ook wordt een werkwijze beschreven om inzicht te krijgen in de effectiviteit en de mate van doelbereik van maatregelen en om een ex ante evaluatie uit te voeren waarmee kan worden vastgesteld in hoeverre doelen worden gehaald. Ten slotte is een inhoudsopgave voor het uitvoeringsprogramma opgenomen.

3.1.3 Borgen van doorwerking van maatregelen

In het uitvoeringsprogramma worden tevens afspraken vastgelegd over het borgen van de doorwerking van maatregelen.

Algemeen

Maatregelen worden opgenomen in bestaand instrumentarium of aanvullende programma's en projecten. Dit betreft onder meer:

- Water(beheer)plannen/-programma's op het niveau van alle betrokken overheden;
- Omgevingsvisies van provincies en gemeenten en Omgevingsplannen van gemeenten;
- Gemeentelijke rioleringsplannen;
- Provinciale Omgevingsverordeningen;
- Calamiteitenplannen van onder meer ProRail, veiligheidsregio's, waterbeheerders;
- Vergunningverlening en bijbehorende beleidsregels voor ruimtelijke ontwikkelingen en milieubelastende activiteiten;
- Meet- en monitoringsplannen van provincies, oppervlaktewaterbeheerders en drinkwaterbedrijven.

Doorwerking kan plaatsvinden via:

- afspraken met gebiedspartners (gebiedsgerichte maatregelen);
- agendering en uitvoering van generieke (inter)nationale maatregelen door het Rijk. Generieke (inter)nationale maatregelen kunnen bij het rijk worden geagendeerd op basis van een bredere beschouwing, (ex ante) evaluatie of analyse waaruit blijkt dat gebiedsgerichte maatregelen binnen beschermingszones bij een winning niet voldoende zijn om de gestelde doelen te bereiken, of dat het huidige generieke beleid op onderdelen tekortschiet.
- overige afspraken, bijvoorbeeld met veiligheidsregio's.

Rapportages in het kader van KRW en Drinkwaterrichtlijn

Maatregelen kunnen via de reguliere zesjaarlijkse planprocessen doorwerken in de stroomgebiedbeheerplannen (KRW) en in de nationale en regionale waterprogramma's. De maatregelen uit de uitvoeringsprogramma's zijn onderdeel van de KRW-maatregelen waarover wordt gerapporteerd aan de EU én zijn onderdeel van risicobeheersing (RB) volgens de Drinkwaterrichtlijn, waarover eveneens zesjaarlijks gerapporteerd wordt aan de EU (zie ook Figuur 2-1). De maatregelen kennen vanuit de KRW en ook vanuit de Drinkwaterrichtlijn een uitvoeringsplicht en plicht tot rapportage en verantwoording (aan de EU). Maatregelen moeten hiertoe vanuit de KRW-verplichtingen terugkomen in het Nationaal Waterprogramma en stroomgebiedbeheerplannen. Voor de Drinkwaterrichtlijn wordt nog gewerkt aan een wijze van rapportage aan de EU.

Wat te doen bij onvoldoende doorwerking van maatregelen?

Het uitvoeringsprogramma bevat afspraken over maatregelen(pakketten) die in hun samenhang beogen de gestelde doelen te bereiken. Bij geen of onvoldoende uitwerking van maatregelen spreken partijen elkaar hier bestuurlijk op aan.

3.1.4 Uitvoering en monitoring van voortgang

In het uitvoeringsprogramma worden tevens afspraken vastgelegd over de uitvoering van maatregelen, het monitoren van de voortgang en het op basis daarvan eventueel tussentijds bijsturen van de uitvoering tijdens de planperiode.

Jaarlijkse voortgangsgesprekken

Tijdens de uitvoeringsfase wordt de voortgang actief bewaakt door de verantwoordelijke provincies (grondwater) en oppervlaktewaterbeheerders (RWS-regio's). Dat gebeurt in elk geval één keer per jaar door middel van voortgangsgesprekken met de betrokken partijen.

De voortgangsgesprekken omvatten ten minste:

- de voortgang van de uitvoering van de overeengekomen maatregelen;
- bij oppervlaktewaterwinningen de jaarlijkse check op overschrijding van normen en signaleringswaarden om hier zo nodig tussentijds op in te kunnen spelen (conform het Protocol monitoring en toetsing drinkwaterbronnen KRW);
- het op basis van actuele inzichten beschouwen van de in het gebiedsdossier beschreven risico's, (rest)opgaven en de mate waarin risico's worden beheerst met het bestaande uitvoeringsprogramma;
- het signaleren van eventuele nieuwe problemen en risico's.

Tussentijdse bijsturing van maatregelen en uitvoering

In het uitvoeringsprogramma kunnen afspraken worden opgenomen over eventuele tussentijdse bijsturing van maatregelen en de uitvoering daarvan, op basis van monitoringsgegevens of voortgang van de uitvoering. Dit kan betrekking hebben op extra inspanningen om maatregelen van de grond te krijgen, aanvullend te nemen maatregelen, aanvullende monitoring en dergelijke.

Ook bij volgordeelijkheid van maatregelen – zoals eerst verdiepend onderzoek of monitoring en op basis daarvan preventieve en/of curatieve maatregelen formuleren en uitvoeren – is tussentijdse herijking en bijsturing nodig. Met dergelijke bijsturing en herijking wordt invulling gegeven aan de risicobeheersing (RB) die de Drinkwaterrichtlijn vereist. Ook wordt hiermee actief gewerkt aan de duurzame veiligstelling van drinkwaterbronnen (KRW).

Bij het vaststellen van herijkte maatregelen en uitvoeringsprogramma's kan opnieuw bestuurlijke vaststelling aan de orde zijn om uitvoering en financiering te borgen. Dit is afhankelijk van de aard en de impact van maatregelen voor één of meerdere betrokken partijen. Een andere mogelijkheid is het maken van procesafspraken over omgang met herijking, bijsturing, uitvoering en financiering van maatregelen bij het opstellen van het initiële uitvoeringsprogramma. In dat geval is bestuurlijke borging en vaststelling bij bijsturing en herijking niet nodig.

Wat te doen bij onvoldoende voortgang?

Bij de voortgangsgesprekken wordt het gehele maatregelenpakket betrokken. Problemen met het realiseren van de gestelde doelen waarvoor geen goede oplossingen kunnen worden gevonden, worden bestuurlijk geagendeerd. Problemen met KRW-maatregelen worden geagendeerd in de RBO's.

3.1.5 Evaluatie gebiedsdossier en uitvoeringsprogramma

Er wordt tijdig begonnen met de voorbereiding van de volgende plancyclus. Tijdig voor het einde van de programmaperiode van het lopende uitvoeringsprogramma worden op basis van de beschikbare informatie over monitoring en toetsing de bereikte resultaten geëvalueerd tijdens een voortgangsoverleg met alle betrokken partijen. De verantwoordelijke provincie of waterbeheerder neemt hiervoor procesmatig en inhoudelijk het initiatief;

De evaluatie:

- geeft inzicht in de voortgang met betrekking tot de beschikbaarheid en kwaliteit van de bronnen, het doelbereik en de voortgang van de uitvoering van maatregelen en de mate waarin gesignaleerde risico's daarmee zijn en worden beheerst;
- signaleert mogelijke nieuwe problemen en risico's;
- maakt met betrekking tot kwaliteitsontwikkelingen en doelbereik gebruik van de gegevens op basis van het protocol monitoring en toetsing drinkwaterbronnen KRW;
- kan ook aanbevelingen bevatten voor aanpassing van generiek beleid;
- kan ook aanbevelingen bevatten voor proces en inhoud van het gebiedsdossier en uitvoeringsprogramma;
- levert de basisinformatie en vormt de voorbereiding voor de actualisatie van het gebiedsdossier en uitvoeringsprogramma.

3.2 Organisatie

Uitgangspunten

Ten aanzien van rollen, taken en verantwoordelijkheden geldt dat gemaakte afspraken onder de landelijke afspraken gebiedsdossiers (2010) over regierol, taken en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen en kosten die gemaakt worden, van kracht blijven (Bijlage I). In voorliggend protocol zijn nadere afspraken opgenomen over de te doorlopen stappen in het proces en ook over de organisatie, om rollen en taken op onderdelen specifiek(er) te duiden met het oog op betere borging, maar deze zijn wel steeds in lijn met – dan wel op onderdelen een nadere uitwerking of precisering van – de landelijke afspraken gebiedsdossiers.

Regierol

De regierol voor het opstellen van gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's is bij het bevoegd gezag neergelegd. De inmiddels met provincies gemaakte afspraken om de regierol voor een aantal winningen bij RWS en waterschap(pen) neer te leggen – de landelijke afspraken bieden die mogelijkheid – blijven van kracht. In aanvulling hierop wordt afgesproken de regierol voor de rivierdossiers en gebiedsdossiers voor oppervlaktewaterwinningen uit rijkswateren bij RWS neer te leggen. In de praktijk is dit reeds gebruikelijk. In de landelijke afspraken is een nadere invulling van de regierol opgenomen, die in eerdere versies van dit protocol nader is uitgewerkt. Samengevat omvat de regierol als belangrijkste taken:

- organiseren van het cyclische proces om gebiedsdossiers en uitvoeringsprogramma's op te stellen, actueel te houden (bijsturing, herijking waar nodig) en de voortgang van uitvoering van maatregelen te bewaken;
- hiertoe ervoor zorgen dat de processtappen zoals aangegeven in dit protocol (par. 3.1) worden doorlopen;
- ervoor zorgen dat per processtap de benodigde partijen worden betrokken;
- ervoor zorgen dat per processtap de in dit protocol overeengekomen acties worden uitgevoerd door de partijen die daarvoor aan de lat staan;
- signaleren van knelpunten en die zo nodig bestuurlijk agenderen door de regievoerder (verantwoordelijke partij voor gebiedsdossier en uitvoeringsprogramma).

Te betrekken partijen en hun taken

Te betrekken partijen zijn naast het drinkwaterbedrijf de bestuursorganen die een zorgplicht hebben voor de drinkwatervoorziening (zie Drinkwaterwet) en/of die een rol spelen bij de oorzaak of de beheersing van risico's in onttrekkingsgebieden. Ook kan ervoor worden gekozen om bij het gebiedsdossier of het uitvoeringsprogramma derden te betrekken.

Per type winning zijn in elk geval betrokken:

- voor grondwaterwinningen provincies, het betreffende drinkwaterbedrijf, gemeenten in het onttrekkingsgebied en indien relevant de oppervlaktewaterbeheerder(s);
- in het geval van de rivierdossiers ligt de regierol bij RWS en zijn waterschappen betrokken die bovenstrooms van de Nederlandse innamepunten zijn gelegen, evenals de relevante drinkwaterbedrijven;
- voor gebiedsdossiers voor individuele oppervlaktewaterwinningen zijn dit het drinkwaterbedrijf, de waterbeheerder van het betreffende oppervlaktewater, gemeenten in de directe omgeving van het innamepunt (in of direct langs de 6-uurszone), de provincie, de veiligheidsregio en, indien van toepassing, waterschappen die verantwoordelijk zijn voor direct bovenstrooms van de 6-uurszone gelegen zijwateren die afwateren op het oppervlaktewater waaruit water wordt ingenomen voor drinkwaterproductie;
- bij oevergrondwaterwinningen worden alle partijen betrokken vanuit de hierboven genoemde perspectieven met betrekking tot zowel grond- als oppervlaktewaterwinning.

De betrokken partijen hebben in lijn met de landelijke afspraken van 2010 de volgende taken:

- invulling geven aan hun eigen rol, taak en verantwoordelijkheid in het cyclische planproces;
- tijdig vanuit de eigen verantwoordelijkheid gewenste informatie aanleveren⁵;
- het actief participeren in het analyseren en beoordelen van risico's en bij het opstellen van het gebiedsdossier;
- het binnen de eigen organisatie afstemmen van de nodige maatregelen en het bevorderen van intern draagvlak daarvoor. Dit gebeurt in het kader van het uitvoeringsprogramma;
- het in het kader van hun eigen planvorming besluiten over de maatregelen in het uitvoeringsprogramma die onder hun verantwoordelijkheid vallen;
- de uitvoering van deze maatregelen en bewaking daarvan ter hand nemen.

Rol landelijke werkgroep gebiedsdossiers

In aanvulling op de landelijke afspraken wordt overeengekomen dat de landelijke werkgroep gebiedsdossiers fungeert als platform voor afstemming. Belangrijkste taken van deze werkgroep zijn:

- algemene kwaliteitsbewaking van het instrument gebiedsdossiers;
- opstellen en actualiseren van het protocol gebiedsdossiers, indien nodig of gewenst;

---

⁵ Deze zijn nader gepreciseerd in de landelijke afspraken (zie 6Bijlage I)

- bewaken en faciliteren van de implementatie van het protocol bij individuele organisaties;
- centraal agenderen van discussie- en knelpunten over proces en inhoud van gebieds-dossiers en uitvoeringsprogramma's.

4 Gebiedsdossier: problemen en risico's in beeld

In het gebiedsdossier brengen partijen problemen en risico's met betrekking tot drinkwaterwinningen en hun onttrekkingsgebieden in beeld die een duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning mogelijk in de weg staan. Het gebiedsdossier biedt hiermee inzicht in de mate waarin doelen (mogelijk) niet worden gehaald en welke risico's er bestaan voor verontreiniging en watertekort in onttrekkingsgebieden. Op basis hiervan wordt de (rest)opgave bepaald waar partijen zich voor gesteld zien om de winning duurzaam veilig te stellen. Deze (rest)opgave vormt de basis voor het maken van afspraken over te nemen maatregelen voor het veiligstellen van een drinkwaterwinning en beheersing van risico's in het uitvoeringsprogramma.

4.1 Inzet op duurzame veiligstelling van drinkwaterwinning

Doelstelling is duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning. Hiervan is sprake als:

- voldaan wordt aan de gestelde KRW-doelen ten aanzien van winning, kwaliteit en zuiveringsinspanning van water voor menselijke consumptie. In de KRW zijn kwaliteitsdoelstellingen ten aanzien van winningen van water voor menselijke consumptie geformuleerd, waaraan de waterkwaliteit van de winningen moet worden getoetst. Dit betreft:
  - geen achteruitgang van de waterkwaliteit (resultaatverplichting);
  - streven naar verbetering waterkwaliteit met oog op vermindering zuiveringsinspanning (inspanningsverplichting).
- Risico's die de kwaliteit van te winnen water bedreigen in beeld zijn en beheerst worden door middel van RA/RB conform de Drinkwaterrichtlijn;
- de drinkwatervoorziening geen gevaar loopt vanwege kwantitatieve problemen of risico's door periodiek of structureel tekort aan water.

4.2 Analyse en beoordeling van risico's (RA)

In de gebiedsdossiers worden problemen en risico's die het realiseren van een duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning in de weg (kunnen) staan in beeld gebracht.

Toepassing protocol monitoring en toetsing drinkwaterbronnen KRW

Voor de analyse en de beoordeling van risico's ten aanzien van de kwaliteit van te winnen water moet als eerste gebruik worden gemaakt van de feitelijke kwaliteitsgegevens die verzameld worden door toepassing van het Protocol monitoring en toetsing drinkwaterbronnen KRW (vastgesteld in Programmteam Water op 17 september 2015)⁶.

Toepassing van dit protocol levert inzicht in:

- voor welke parameters bij oppervlaktewaterwinningen de milieukwaliteitseis is overschreden en in welke mate;
- voor welke parameters de signaleringswaarde op winlocaties van oppervlaktewaterwinningen is overschreden en in welke mate;
- voor welke parameters voor grondwater de gemeten stofconcentratie in de *waarnemingsputten* in het onttrekkingsgebied de hoogte van de milieukwaliteitseis en signaleringswaarde overschrijdt en in welke mate;
- voor welke parameters in grondwater de milieukwaliteitseis en de signaleringswaarde in de *winputten* (naar verwachting) wordt overschreden en in welke mate;
- voor welke nog niet genormeerde stoffen er vanwege overschrijding van de signaleringswaarde een risicoanalyse moet plaatsvinden;
- voor welke nog niet genormeerde stoffen (aangetroffen in het onttrekkingsgebied) op basis van een risicoanalyse is vastgesteld dat ze een potentieel risico vormen voor de drinkwaterwinning;
- of er sprake is van trends (voor- of achteruitgang) in de waterkwaliteit in het onttrekkingsgebied ten opzichte van eerdere jaren/planperioden en zo ja, voor welke parameters en in welke mate;
- of en in welke mate er sprake is van verbetering van de kwaliteit van het gewonnen water, met het oog op vermindering van de zuiveringsinspanning.

De periodieke analyses van toestand- en trendbepaling KRW door het RIVM kunnen helpen bij het in beeld brengen van inzichten en risico's. Ook de inzet van een verontreini-

⁶ <https://iplo.nl/zoeken/@178632/protocol-monitoring-toetsing-drinkwaterbronnen-krw/> en <https://iplo.nl/thema/water/gebruiksfuncties-water/bronnen-drinkwater/#:-:text=Monitoring%20en%20beoordeling&text=Dit%20protocol%20is%20zonderdeel%20van,watervinlocatie%20als%20bron%20voor%20drinkwater.>

gingsindex kan als hulpmiddel worden ingezet voor het in beeld brengen van toestand en trends in de waterkwaliteit.

Early warning voor grondwaterkwaliteit

Op basis van het beginsel *prevent & limit* uit de Grondwaterrichtlijn zijn in grondwaterbeschermingsgebieden voor grondwaterwinningen zogeheten early warning -systemen geïnstalleerd. Bij deze ondiepe waarnemingsputten wordt informatie verkregen over potentiële bedreigingen voor de kwaliteit van het diepere grondwater. Opzet en uitvoering van een early warning monitoringsysteem dragen bij aan beter en tijdig inzicht in problemen en risico's in intrekgebieden (waarnemingsputten) en bij winputten, waarmee het in beeld brengen van problemen en risico's in de gebiedsdossiers wordt versterkt. Uitwerking van early warning vindt plaats in het kader van het Protocol monitoring en toetsing drinkwaterbronnen KRW, onder regie van de provincies en in samenwerking met de drinkwaterbedrijven. De resultaten van early warning dienen te worden ingebracht in de analyse en beoordeling van risico's van stoffen.

Scan op relevante ontwikkelingen, huidig ruimtegebruik en (potentiële) bronnen die een risico inhouden voor duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening

Daarnaast wordt een analyse uitgevoerd van relevante ontwikkelingen die drinkwaterbronnen en hun onttrekkingsgebieden kwalitatief en kwantitatief kunnen bedreigen. Hierbij gaat het om het in beeld brengen van in ieder geval de kans op optreden en de mogelijke gevolgen van:

- ruimtegebruik / ruimtelijke ontwikkelingen die de kwaliteit van het water in onttrekkingsgebieden en 6-uurszones voor oppervlaktewaterwinningen (kunnen) bedreigen;
- de mate waarin preventief grondwaterbeschermingsbeleid al dan niet voldoende is geborgd en bijdraagt aan planologische bescherming van winningen en beschermingszones;
- risicovolle ontwikkelingen / activiteiten die aanleiding kunnen geven tot calamiteiten of incidenten in onttrekkingsgebieden;
- mate waarin calamiteiten al dan niet in voldoende mate zijn afgedekt via bestaande calamiteitenplannen;
- oude bodem- en grondwaterverontreinigingen die grondwaterwinningen nog potentieel bedreigen. Ook na een eventuele sanering kan er een grondwaterverontreinigingspluim aanwezig zijn die een risico kan vormen voor een winning;
- ontwikkelingen in de ondergrond die kunnen zorgen voor verontreiniging en/of opwarming van grondwater (bodem als energieleverancier, lekkende rioleringen door onder andere bodemdaling etc.);
- aantallen, tijdsduur en aanleiding innamestops door drinkwaterbedrijven;

- andere fysieke ontwikkelingen die aanleiding kunnen geven tot een verminderde kwantitatieve beschikbaarheid van de bronnen (beperkingen voor onttrekking met het oog op natuurontwikkeling, optrekken van verzilt grondwater, voorkomen dat een grondwaterverontreiniging wordt aangetrokken, extreme fluctuaties oppervlaktewater).

Kwantitatieve veiligstelling

Een drinkwaterwinning mag geen gevaar lopen vanwege kwantiteitsproblemen:

- voor grondwaterwinningen moet hiervoor worden beoordeeld of er voldoende te winnen water beschikbaar is en blijft op de korte en middellange termijn. Hierbij is het van belang dat vooruitgekeken wordt, waarbij een werkbare termijn van vooruitkijken gehanteerd wordt. Hierbij dient rekening gehouden te worden met het principe 'beschermen om te blijven'.
- hierbij dienen de prognoses voor te winnen water (pieken en reguliere, gemiddelde onttrekkingen) op de winlocatie te worden betrokken, evenals de redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen in beschikbaarheid van water in het onttrekkingsgebied als gevolg van klimatologische ontwikkelingen en onttrekking door andere gebruiksfuncties. Dit geldt voor grond- en oppervlaktewater. Het gaat hier om een beschrijving, niet om modelberekeningen.
- bij oppervlaktewaterwinningen moet er rekening mee worden gehouden dat – naast lage rivierafvoeren en daardoor verminderde kwantitatieve beschikbaarheid – de kwaliteit van het water sterk kan verslechteren vanwege een toename van concentraties van stoffen bij lage rivierafvoeren, als gevolg van minder verdunning.

4.3 Bepalen (rest)opgave winning

Werkwijze bepalen (rest)opgave

De (rest)opgave voor de winning wordt bepaald door in beeld te brengen:

- de mate waarin de in paragraaf 4.1 beschreven doelen (nog) niet worden gehaald (problemen) dan wel mogelijk niet worden gehaald in de toekomst (risico's), rekening houdend met ontwikkelingen in de volgende planperiode en daarna.
- de mate waarin gesignaleerde risico's in beschermingszones en onttrekkingsgebieden (kwaliteit en kwantiteit) voor duurzame veiligstelling van de drinkwaterwinning en beperkte zuiveringsinspanning aan de orde zijn;
- de oorzaken die ten grondslag liggen aan de gesignaleerde problemen en risico's, waar nodig op basis van nader onderzoek/nadere analyse.
  - NB. Als nader onderzoek in dit stadium niet uitgevoerd kan worden, kan dit nadere onderzoek als maatregel worden opgenomen in het uitvoeringsprogramma;

- de mate waarin reeds maatregelen zijn of worden genomen om de oorzaken van de gesignaleerde problemen en risico's aan te pakken, via bestaande uitvoeringsprogramma en/of via bestaande sporen/programma's, plannen of beleid voor water of milieu. Door een overzicht te geven van de al bestaande aanpak van gesignaleerde problemen of risico is transparant en navolgbaar te beredeneren wat er nog resteert aan restopgave: welke kans is er nog op een gebeurtenis en welke impact kan die gebeurtenis hebben op de duurzame veiligstelling en KRW-doelen voor de winning? In veel gevallen blijft dit een kwalitatieve beoordeling en inschatting die door de betrokken partijen moet worden gemaakt. Het beschrijven van het overzicht van de al bestaande aanpak van problemen en risico's die van invloed is op de gesignaleerde problemen en risico's geeft betrokken partijen inzicht in de samenhang tussen verschillende beleidslijnen en programma's voor bescherming van grondwater. Dat kan leiden tot meer begrip en commitment.

Deze (rest)opgave vormt de basis voor het maken van afspraken over te nemen (aanvullende) maatregelen in het uitvoeringsprogramma.

Restopgave waterkwaliteitsmonitoring

Bij het bepalen van de (rest)opgave van de winning wordt tevens een check gedaan of de kwaliteitsmonitoring van het (grond)water voldoende is toegerust. Bijvoorbeeld door te bepalen of er parameters ontbreken die op grond van gesignaleerde ontwikkelingen, activiteiten of emissies wel (of frequenter) gemeten zouden moeten worden. Bij grondwater kan het ook gaan om de vraag of early warning bij de winning voldoende is om risico's te signaleren/monitoren. Analyse hiervan kan leiden tot een restopgave voor monitoring, resulterend in maatregelen.

4.4 Inhoud gebiedsdossier van grondwater- en oppervlaktewaterwinningen

Deze paragraaf beschrijft per type winning de inhoudsopgave voor het gebiedsdossier. Dit betreft:

- grondwaterwinningen (Tabel 4-1);
- oppervlaktewaterwinningen (Tabel 4-2).

Qua opzet zijn deze beide tabellen zoveel mogelijk vergelijkbaar. Voor oevergrondwaterwinningen dienen beide tabellen gevolgd te worden, met dien verstande dat de risico-analyse voor het oppervlaktewater bij oevergrondwaterwinningen zich richt op structurele risico's en niet op calamiteiten/incidenten. Calamiteiten in het oppervlaktewater hebben namelijk niet snel effect op de kwaliteit van het ruwwater bij de oeverwinning. Alleen bij

grote en langer durende verontreinigingen zou een verontreiniging zichtbaar kunnen zijn, maar in die gevallen is er in feite geen sprake meer van een calamiteit. Daarnaast is het handelingsperspectief voor drinkwaterbedrijven bij het optreden van calamiteiten in oppervlaktewater heel beperkt. Stoppen met onttrekken bij een oevergrondwaterwinning is vanwege technische redenen namelijk niet eenvoudig mogelijk.

Tabel 4-1. Inhoudsopgave gebiedsdossier grondwaterwinningen (incl. oevergrondwaterwinningen).

Inhoud gebiedsdossier grondwaterwinningen incl. oevergrondwaterwinningen	
Hoofdstuk	Bevat
Samenvatting	<ul style="list-style-type: none"> • Kenmerken winning (aard, omvang, levering); • Rol en status gebiedsdossier; • Doelstellingen; • (Rest)opgave voor de winning, op basis van analyse van problemen en beoordeling van risico's.
Inleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Doel, status en reikwijdte van het gebiedsdossier; • Maatschappelijke relevantie en beleidsdoelen: landelijk en provinciaal; water- en omgevingsplannen; • Betrokken partijen en hun taken/verantwoordelijkheden.
Kenmerken winning	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving van de bestaande kenmerken van de winning, inclusief onttrekkingsgebied, beschermingszones en winhoeveelheden (vergund en praktijk, regulier en piekonttrekking), vergeleken met vorige gebiedsdossier; • Zuiveringsstappen bij de winning; • Ligging van het puttenveld (3-D) (géén individuele putten); • Voorzieningsgebied van de winning.
Omgeving en watersysteem	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving van het 3D-onttrekkingsgebied en de beschermingszones (geo)hydrologie, (geo)chemie mede op basis van (bestaande) modelberekeningen, zoveel mogelijk ondersteund door kaartmateriaal; • Voor oevergrondwaterwinningen ook de directe omgeving van de winning voor het oppervlaktewaterdeel (zie ook Tabel 4-2); • Inschatting van kwetsbaarheid van een winning voor verontreiniging vanwege fysische en/of hydrologische omstandigheden (hiervoor kan voor grondwaterwinningen bijvoorbeeld REFLECT worden gebruikt).
Bescherming winning	<ul style="list-style-type: none"> • (Bestaand) beschermingsbeleid en -praktijk: kwaliteit en kwantiteit, status en reikwijdte; • Borging risico's in calamiteitenplannen; • Relevante vergunningvoorschriften winning. • Wat is er al bereikt? Evaluatie op hoofdlijnen van de voorgaande planperiode(n)?

Inhoud gebiedsdossier grondwaterwinningen incl. oevergrondwaterwinningen

Hoofdstuk	Bevat
Water: kwaliteit & kwantiteit	<p>In paragraaf 4.2 is beschreven welke stappen gezet kunnen worden om problemen en risico's in kaart te brengen. Een gebiedsdossier bevat ten minste:</p> <p>Waterkwaliteit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke huidige en toekomstige probleemstoffen zijn er? Toetsing op basis van protocol Monitoring en toetsing drinkwaterbronnen KRW. • Welke ontwikkeling in kwaliteit is zichtbaar over de jaren/planperioden en wat betekent dat qua risicoinschatting voor de winning? • In beeld brengen van in uitvoering of in voorbereiding zijnde maatregelen. <p>Water kwantiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke problemen en risico's zijn er voor kwantitatieve beschikbaarheid van grondwater, door periodiek of structureel tekort aan water. Dit betreft risico's voor het niet volledig kunnen benutten van vergunde of afgesproken⁷ wincapaciteit, toetsen aan winvergunning. Prognoses ten aanzien van watervraag van andere gebruiksfuncties dienen hierbij te worden betrokken. • In beeld brengen van in uitvoering of in voorbereiding zijnde maatregelen ten aanzien van beschikbaarheid van water.
Ruimtegebruik onttrekkingsgebied en relevante ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving huidig landgebruik en ondergrondgebruik en beleidsmatig vastgestelde, feitelijke toekomstige ontwikkelingen daarin, zoveel mogelijk ondersteund door kaartmateriaal; • Inventarisatie emissiebronnen (diffuse bronnen, lijnbronnen, puntbronnen); • Inventarisatie van waterbeschikbaarheid in relatie tot verwachte ontwikkelingen in winvolumes en in relatie tot ontwikkelingen in onttrekkingen door andere gebruiksfuncties in het onttrekkingsgebied; • Relevante ontwikkelingen voor kwantiteit en kwaliteit meenemen gericht op betrokken winning en beschouwde planperiode.

⁷ In verschillende provincies zijn inmiddels afspraken gemaakt tussen provincies en drinkwaterbedrijven over het niet volledig benutten van vergunde wincapaciteit door drinkwaterbedrijven in verband met behoud van grondwatervoorraden en grondwaterstanden.

Inhoud gebiedsdossier grondwaterwinningen incl. oevergrondwaterwinningen

Hoofdstuk	Bevat
(Rest)opgave voor de winning	<p>Analyse opgave waterkwaliteit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Problemen en risico's in beeld: resultaten monitoring waterkwaliteit combineren met de fysieke kwetsbaarheid en het ruimtegebruik (eventueel met behulp van REFLECT⁸) en eventueel een verontreinigingsindex; • Relateren van actuele situatie waterkwaliteit en de gesignaleerde problemen en risico's aan KRW-doelen en duurzame veiligstelling van de winning en het onttrekkingsgebied; • Risicoanalyse ruimtelijke ontwikkelingen (inclusief ondergrond): welke ruimtelijke functies en ontwikkelingen kunnen aanleiding geven tot risico's voor de winning ten aanzien van waterkwaliteit?; • Welke oorzaken / bronnen zijn in beeld voor de gesignaleerde problemen en risico's? • Wat is de (resterende) opgave voor de winning? <p>Analyse opgave waterkwantiteit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analyse huidige situatie en relevante ontwikkelingen m.b.t. het beschikbaar zijn en blijven van voldoende grondwater conform vergunning of afspraken; • Risicoanalyse ruimtelijke ontwikkelingen (inclusief ondergrond): welke ruimtelijke functies en ontwikkelingen kunnen aanleiding geven tot risico's voor de winning ten aanzien van waterkwaliteit en/of waterkwantiteit?; • Wat is de (resterende) opgave voor de winning? <p>Check monitoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontbreken er parameters die op grond van activiteiten/emissies of ontwikkelingen wel gemeten zouden moeten (gaan) worden? • Voldoet het early warning-meetnet bij de winning om risico's te signaleren/monitoren? • Wat is de (aanvullende) monitoringopgave voor de winning?
Definities	Gehanteerde begrippen en afkortingen
Referenties	Verwijzingen naar relevante informatiebronnen, studies.

⁸ REFLECT staat voor Risk Evaluation of Functions and Land use for drinking water production. REFLECT is ontwikkeld om risico's van landgebruik voor het grondwater te beoordelen. Het instrument geeft kwalitatieve risico-scores voor elk type landgebruik en voor kwetsbaarheid van de ondergrond voor verspreiding van stoffen. Zie voor meer informatie: KWR, 2018. REFLECT: beoordeling van de risico's van landgebruik voor grondwaterwinningen. Herziene versie van het instrument uit 1999 en implementatie van de Keileemkaart. KWR-rapport 2018.096

Tabel 4-2 Inhoudsopgave gebiedsdossier oppervlaktewaterwinningen.

Inhoud gebiedsdossier oppervlaktewaterwinningen	
Hoofdstuk	Bevat
Watersysteem ⁹	Beschrijving belangrijkste hydrologische kenmerken: <ul style="list-style-type: none"> • waterbalans op hoofdlijnen; • seizoensvariaties en gevolgen voor de waterbalans; • relatieve bijdrage van lozingen, kwel en onttrekkingen tijdens verschillende afvoersituaties; • toelichten aan de hand van figuren/kaartmateriaal waarmee interactie in beeld komt.
Waterkwaliteit	Welke huidige en toekomstige probleemstoffen zijn er? Toetsing op basis van protocol monitoring en toetsing drinkwaterbronnen KRW, aangevuld met aanvullende monitoringsresultaten door overheden en drinkwaterbedrijven. Voor de oppervlaktewaterwinningen in het stroomgebied van de Maas zijn hiervoor ook de periodieke Smalle en Brede screenings bruikbaar, alsmede de monitoring vanuit Schone Maaswaterketen.
Emissiebronnen	<ul style="list-style-type: none"> • Belangrijkste effluentlozingen op hoofd- en regionaal watersysteem en omvang daarvan; • Belangrijkste industriële lozers van stoffen en koelwaterlozingen; • Ligging grensovergangen en grensmeetlocaties en bijdragen vanuit buitenland via deze grensovergangen; • Overige diffuse en puntlozingen van verontreinigingen • Landgebruik in de gebieden grenzend aan de beschermingszone (i.v.m. gebruik gewasbeschermingsmiddelen en diffuse verontreinigingen vanuit andere bronnen).
Waterkwantiteit	<ul style="list-style-type: none"> • Huidige afvoeren/waterbeschikbaarheid in relatie tot bestaande winvolumes (regulier en piek); • Verwachte ontwikkelingen in de afvoer/beschikbaarheid van zoet oppervlaktewater, ook in relatie tot onttrekkingen voor andere gebruiksfuncties.
Ruimtegebruik en relevante ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Huidig ruimtegebruik (land en water) in het onttrekkingsgebied, (waaronder beschermingszone) en ontwikkelingen daarin, zoveel mogelijk ondersteund door kaartmateriaal met voldoende detail, inclusief lozingen van bedrijven, baggerwerk, grondverzet e.d.; • Relevante ontwikkelingen voor kwantiteit en kwaliteit meenemen gericht op betrokken winning en beschouwde planperiode; • Inclusief inschatting van risico's voor calamiteiten / incidenten.

⁹ Voor gebiedsdossiers van de individuele winningen vanuit rijkswateren in het Rijn- en Maasstroomgebied betreft dit de directe omgeving van de winning. Daarnaast worden voor het Nederlandse deel van het stroomgebied bovenstrooms van de winningen in het Rijn- en Maasstroomgebied rivierdossiers opgesteld. Voor regionale wateren zoals de Drentsche Aa en Overijsselse Vecht wordt het hele (Nederlandse deel van) het stroomgebied beschreven.

Inhoud gebiedsdossier oppervlaktewaterwinningen

Hoofdstuk	Bevat
Calamiteiten en incidenten	Analyse calamiteiten / incidenten: kaartinformatie beschermingszone ¹⁰ ; korte beschrijving van risicovolle activiteiten binnen de beschermingszone en analyse of deze zijn afgedekt via de bestaande calamiteiten-beheersing; wat zijn concreet de bestaande en toekomstige risico's op calamiteiten/incidenten met impact op waterkwaliteit binnen de beschermingszone? wat is de (resterende) opgave voor calamiteitenbeheersing?
(Rest)opgave voor de winning	Analyse (potentiële) probleemstoffen: <ul style="list-style-type: none"> • welke (potentiële) probleemstoffen moeten worden aangepakt om KRW-doelen te behalen? • welke oorzaken / bronnen zijn in beeld voor de gesignaleerde problemen en risico's? • Overzicht geven van reeds uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen ter bescherming van de kwaliteit van oppervlaktewater. • In welke mate worden geconstateerde risico's beheerst? Wat is op basis hiervan de (resterende) opgave voor de winning? Check op monitoring: ontbreken er parameters die op grond van activiteiten/emissies wel gemeten zouden moeten worden?¹¹
Definities	Gehanteerde begrippen en afkortingen
Referenties	Verwijzingen naar relevante informatiebronnen, studies

¹⁰ Dit geldt met name voor beschermingszones die begrensd zijn op basis van de tijdsduur waarop een verontreiniging het innamepunt kan bereiken, zoals de zesuurszones bij innamepunten uit rijkswateren. Calamiteiten binnen deze zesuurszone kunnen tot acute risico's voor de drinkwaterproductie leiden. Nagegaan moet worden of gebruikelijke beheersmaatregelen nog volstaan

¹¹ In rivierdossiers vindt analyse plaats van het monitoringprogramma: ontbreken er parameters die op grond van activiteiten/emissies wel gemeten zouden moeten worden? Bij dossiers innamepunt wordt nagegaan of er in de directe omgeving activiteiten/emissies zijn die aanleiding zijn om bepaalde parameters te monitoren.

5 Uitvoeringsprogramma: van problemen en risico's naar maatregelen

In het uitvoeringsprogramma maken partijen afspraken over de maatregelen waarmee de problemen en risico's uit de gebiedsdossiers worden aangepakt dan wel zoveel als mogelijk worden ondervangen. Het uitvoeringsprogramma geeft tevens inzicht in de mate van doelbereik aan het eind van de planperiode op basis van de overeengekomen maatregelen.

5.1 Van problemen en risico's naar maatregelen

In Tabel 5-1 is een overzicht opgenomen van te doorlopen stappen die worden onderscheiden om te komen van de problemen en risico's uit de gebiedsdossiers naar maatregelen in het uitvoeringsprogramma en het maken van afspraken over doorwerking, uitvoering en monitoring ervan. Een aantal stappen wordt vervolgens nader toegelicht.

Tabel 5-1. Te doorlopen stappen van problemen en risico's in het gebiedsdossier naar maatregelen in het uitvoeringsprogramma.

Omschrijving	Doel	Maakt deel uit van
1. Vaststellen (rest) opgave winning	Vertrekpunt voor uitvoeringsprogramma.	Gebiedsdossier
2. Bepalen mogelijke maatregelen en verwacht effect.	<p>Brede analyse van mogelijke maatregelen per (rest) opgave. Indeling van maatregelen conform de preventieladder: preventie staat voorop. Hierbij worden ook reeds uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen gericht op bescherming van drinkwaterbronnen betrokken.</p> <p>Beschouw de verwachte effecten van de mogelijke maatregelen in relatie tot de doelen. Stel hierbij waar mogelijk gezamenlijke, meetbare indicatoren vast. In de praktijk is dit echter niet altijd objectief en kwantitatief mogelijk voor maatregelen op het gebied van monitoring, ruimtelijke bescherming en onderzoek. In dat geval dient in ieder geval een onderbouwde redenering opgesteld te worden.</p> <p>Deze werkwijze is gericht op het voorkomen van het op voorhand uitsluiten van niet realistisch geachte maatregelen, die mogelijk wel veel effect kunnen hebben.</p>	Uitvoeringsprogramma

Omschrijving	Doel	Maakt deel uit van
3. Selectie effectieve maatregelen- (pakketten): Welke maatregelen of combinaties daarvan zijn het meest effectief? Hoe kan dit worden gemonitord?	<p>Gezamenlijk met betrokken partijen maatregelen koppelen aan effect, doelbereik en beheersing of wegname van de geconstateerde risico's en opgaven. Gebruik waar nodig expert judgement.</p> <p>Stel bij iedere maatregel indien mogelijk vast hoe de bijdrage aan doelbereik kan en zal worden gemonitord gedurende de volgende planperiode, mogelijk door middel van de eerder beschreven effectindicatoren.</p> <p>Bij iedere maatregel worden verwachte kosten/ capaciteitsbehoefte (eventueel met verdeelsleutel), planning, verantwoordelijke en betrokken partijen beschreven.</p>	Uitvoeringsprogramma
4. Onderbouwen keuze maatregelenpakket	<p>Doelbereik, preventieladder (Beleidsnota Drinkwater) en kosteneffectiviteit zijn leidend voor keuze van maatregelen. Het zoeken en benutten van mogelijke samenhang of integratie met maatregelen die vanuit andere programma's (KRW, PPLG's, PAGW, N2000 etc.) worden genomen, is hierbij aan te bevelen.</p> <p>Als doelen met de voorgestelde (beheers)maatregelen naar verwachting niet worden behaald, dient dit expliciet benoemd te worden in het uitvoeringsprogramma.</p>	Uitvoeringsprogramma
5. Uitvoeren ex ante evaluatie	Zichtbaar maken wat met al uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen is en wordt bereikt qua risicobeheersing, wat met het uiteindelijke maatregelenpakket wel en niet aanvullend wordt bereikt qua risicobeheersing en waar KRW-doelen mogelijk nog niet worden gehaald met uitvoering van alle beschreven maatregelen per (rest) opgave.	Uitvoeringsprogramma
6. Benoemen waar de in stap 4 gekozen maatregelen in kunnen doorwerken (programma's, planologisch instrumentarium etc.).	Verankeren van maatregelen in (wettelijke) plannen/ programma's borgt dat deze op de agenda blijven. Beschreven dient te worden hoe, wanneer en door wie deze verankering zal plaatsvinden.	Uitvoeringsprogramma
7. Vastleggen afspraken (maatregel + verwacht effect, doorwerking, verantwoordelijke partij, planning, monitoring maatregel en effect, financiering).	Bereiken overeenstemming met partners over een maatregelen(pakket) voor de planperiode met alle relevante aspecten (waaronder tussentijdse monitoring en evaluatie), ter voorbereiding van de bestuurlijke bekrachtiging.	Uitvoeringsprogramma

Omschrijving	Doel	Maakt deel uit van
8. Bestuurlijk bekrachtigen afspraken	Vormgeven aan zorgplicht Drinkwaterwet (Art. 2.1) en voorkomen dat maatregelen niet worden uitgevoerd. Alle betrokken partijen voorzien het uitvoeringsprogramma formeel van goedkeuring.	Bestuurlijk traject gericht op zowel publieke als private partijen
9. Doorwerking naar reguliere plannen en overige instrumenten van alle betrokken overheden en drinkwaterbedrijf	Verankeren feitelijke uitvoering van maatregelen die verankering in (beleids)plannen, uitvoeringsprogramma's of andere documenten behoeven, van alle betrokken overheden en drinkwaterbedrijf.	Waterprogramma's, omgevingsverordeningen, omgevingsplannen, calamiteitenplannen, waterschapsverordeningen en investerings- en monitoringplannen van drinkwaterbedrijven.

5.2 Maatregelen, effectiviteit en doelbereik

Bij te nemen maatregelen wordt het accent gelegd op maatregelen die problemen en risico's daadwerkelijk beheersen en KRW-doelen dichterbij brengen. Dat vraagt te allen tijde om een inschatting van de effectiviteit van de maatregel in relatie tot beheersing van risico's en daarmee het bereiken van de doelen.

Kwantitatief inzicht in de bijdrage van maatregelen aan het doelbereik is vaak niet eenvoudig te verkrijgen. Het watersysteem is complex door de veelheid van (potentiële) bronnen en actoren. Bij grondwater is er bovendien vaak sprake van een vertraagde en niet-eenduidige respons van het systeem op maatregelen. Hierdoor is het moeilijk causale verbanden te leggen, zowel terugkijkend naar de oorzaak van een probleem of risico als vooruitkijkend om de effectiviteit of mate van doelbereik van met name preventieve, beschermende maatregelen te beoordelen. Hierdoor vereist het identificeren van effectieve maatregelen het zo goed mogelijk in beeld brengen van zowel het fysieke watersysteem als de wijze waarop partijen daar invloed op hebben én de wijze waarop en de mate waarin de effectiviteit van maatregelen objectief is te beoordelen. Daarbij wordt opgemerkt dat een inschatting van de effectiviteit, zeker voor preventieve maatregelen, vaak alleen via een kwalitatieve beschrijving/redeneerlijn is te geven. Early warning monitoringsystemen kunnen voor grondwaterwinnings wel helpen om effectiviteit van uitgevoerde maatregelen objectief en meetbaar in beeld te brengen.

Het selecteren van effectieve maatregelen en het bepalen van de mate van doelbereik is daarom in Tabel 5-2 beschreven via een procesmatige aanpak, waarbij zoveel mogelijk (lokale) kennis van betrokken partijen wordt benut. De tabel vormt een nadere uitwerking van de meest relevante stappen uit Tabel 5-1, waarbij huidige inzichten en ervaringen van betrokken partijen zijn meegenomen¹².

Tabel 5-2. Omschrijving processtappen om effectiviteit van maatregelen en mate van doelbereik nader te bepalen.

Wat	Hoe
Selecteer stoffen die normen of signaleringswaarden overschrijden (problemen) of in de toekomst dreigen te overschrijden (risico's)	Onderdeel van gebiedsdossier. Sluit voor eventuele clustering van stoffen tot stofgroepen aan bij de indeling: <ul style="list-style-type: none"> • gewasbeschermingsmiddelen; • vermesting; • (dier)geneesmiddelen en biociden; • overige opkomende stoffen; • oude bodemverontreinigingen. Kijk hierbij vooruit naar de middellange termijn en betrek inzichten en trends in gebruik en concentraties van stoffen. Dit maakt inzet op preventieve maatregelen mogelijk.
Selecteer de risico's voor waterbeschikbaarheid die op korte (6 jaar) of langere termijn kunnen spelen.	Onderdeel van gebiedsdossier. Het gaat hier om het beschrijven van risico's van zodanige omvang dat de drinkwatervoorziening in het gedrang kan komen. Kijk hierbij vooruit naar de middellange termijn. Dit maakt inzet op preventieve maatregelen mogelijk.
Analyseer oorzaak van problemen en risico's	Onderdeel van gebiedsdossier. Harde causale verbanden tussen problemen en oorzaken (potentiële bronnen en actoren) van risico's ten aanzien van waterkwaliteit laten zich niet altijd leggen. Via onderzoek en expert judgement / gezamenlijke analyse kunnen (meest waarschijnlijke) oorzaken van problemen en risico's in beeld worden gebracht. Er kunnen hiervoor ook onderzoeksmaatregelen worden geformuleerd.
Beschrijf welke maatregelen er al zijn en worden genomen om oorzaak en/of gevolg van problemen en risico's weg te nemen.	Onderdeel van gebiedsdossier. Inzicht in al lopende en in voorbereiding zijnde maatregelen is bepalend voor het navolgbaar formuleren van restopgaven en bijbehorende (nieuwe) maatregelen.

¹² De tabel is bedoeld als globaal handvat/voorbeeld, afgeleid van een workshop door de landelijke projectgroep gebiedsdossiers. Voor grondwaterwinningen kan het proces mogelijk complexer zijn dan bij oppervlaktewaterwinningen. Het aspect kwantiteit is in de tabel buiten beschouwing gebleven, maar moet uiteraard ook worden meegenomen.

Wat	Hoe
Stel long list van denkbare maatregelen op	<p>Bedenk en formuleer gezamenlijk SMART-maatregelen, voor zover dat mogelijk is. Onderscheid verschillende typen maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • preventieve en curatieve maatregelen, waarbij preventie de te allen tijde de voorkeur heeft; • lokale, regionale en generieke maatregelen; • bron-, pad- en objectgerichte maatregelen; • vergelijkbare maatregelen die elders succesvol zijn om vergelijkbare problemen aan te pakken. <p>De samenhang en mogelijke volgordelijkheid van maatregelen dient hierbij verwoord te worden. Zo kan nader onderzoek naar omvang van risico's nodig zijn, waarna mogelijk sprake is van fysieke en/of beleidsmatige maatregelen. Bij het formuleren van maatregelen dient dit meegenomen te worden.</p>
Selecteer effectieve maatregelen of maatregelpakketten	<p>Selecteer via expert judgement en gezamenlijke analyse de meest effectieve maatregelen c.q. maatregelpakketten en schat de effectiviteit en onzekerheid daarvan in – zo mogelijk per maatregel. Koppel dit waar mogelijk aan indicatoren.</p> <p>Toelichting: bij het monitoren 'of we op de goede weg zijn', kunnen verschillende indicatoren worden gebruikt. Voor het beoordelen van de risico's voor een winning en voor het beoordelen van effectiviteit van maatregelen zijn concrete effectindicatoren voor de waterkwaliteit of -kwantiteit goed te formuleren en te hanteren. Bijvoorbeeld: het aantal stoffen dat in concentraties toeneemt in grond- of oppervlaktewater, of de mate van die toename. Voor het beoordelen van de voortgang van maatregelen ligt het meer voor de hand om proces-indicatoren te formuleren die dichter bij de uitvoering of uitvoerder van de maatregel liggen (bijvoorbeeld aantallen emissiearme stallen, aantal innamestops bij oppervlaktewaterwinningen).</p> <p>Bij de uitvoeringsprogramma's wordt per maatregel door de betrokken partijen bepaald welke indicatoren gehanteerd en gemonitord worden.</p> <p>Daar waar objectieve analyse van te verwachten effectiviteit niet mogelijk is, kan volstaan worden met het opstellen van een redeneerlijn.</p>
Ex ante inschatting effectiviteit c.q. doelbereik	<p>Beschrijf het overall-beeld van de geformuleerde maatregelen voor de mate van doelbereik. Harde causale verbanden tussen maatregelen / maatregelpakketten en de impact daarvan op problemen en risico's laten zich vaak slecht leggen. Dat geldt in het bijzonder voor het te verwachten effect van beschermende maatregelen.</p> <p>Via onderzoek en expert judgement / gezamenlijke analyse en monitoring zal inzicht in effectiviteit en de mate van doelbereik toenemen. Dit benadrukt enerzijds het belang van blijvende inzet op monitoring. Anderzijds is ook het formuleren van onderzoeks-maatregelen van belang om de benodigde inzichten te verkrijgen.</p>

Wat	Hoe
Vastleggen maatregelen c.q. maatregelpakketten	<p>Bereik overeenstemming met de partners welke maatregelen c.q. maatregelpakketten op basis van deze analyse nodig zijn voor realiseren doelen c.q. welke maatregelen daarvoor het belangrijkste zijn.</p> <p>De samenhang en mogelijke volgordelijkheid van maatregelen kan in uitvoeringsprogramma's worden verwoord, zodat er niet direct opnieuw bestuurlijke vaststelling hoeft plaats te vinden wanneer een maatregel leidt tot bijstelling of uitvoering van een vervolgmaatregel.</p>

5.3 Ex ante evaluatie

Doel en werkwijze

De ex ante evaluatie, als onderdeel van het uitvoeringsprogramma, moet inzicht geven in de mate van risicobeheersing en doelbereik (KRW) aan het eind van de planperiode. De ex ante evaluatie gaat uit van de ingeschatte gezamenlijke effectiviteit van de voorgenomen maatregelen én alle reeds uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen om de in het gebiedsdossier gesignaleerde problemen en risico's aan te pakken respectievelijk te ondervangen.

Om tot een ex ante evaluatie te komen:

- wordt de (rest)opgave voor de winning zoals die in het gebiedsdossier is bepaald als vertrekpunt genomen;
- wordt uitgegaan van de voorgenomen maatregelen in het uitvoeringsprogramma, als aanvulling op reeds uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen, ook generieke/landelijke maatregelen;
- wordt door betrokken partijen op zo objectief mogelijke wijze ingeschat in welke mate deze maatregelen al dan niet voldoende zijn om de gestelde doelen te halen;
- wordt duidelijk gemaakt welke maatregelen uit welke andere programma's, plannen en/of beleid ook bijdragen aan risicobeheersing en doelbereik, en/of in welke mate er sprake is van aanvullende of deels overlappende maatregelen.
- wordt door betrokken partijen zo concreet als mogelijk aangegeven waar doelen naar verwachting (nog) niet worden gehaald en wat daarvan de reden is.

Schaalniveau

De ex ante evaluatie wordt op winningniveau uitgevoerd. Afhankelijk van het schaalniveau waarop problemen zich aandienen, kan er aanleiding zijn de ex ante evaluatie of de uitvoering van maatregelen naar landelijk niveau te tillen. In dat geval dient ook de rijksoverheid (Ministerie van IenW) bij het formuleren van maatregelen en het opstellen

(en vervolgens uitvoeren en monitoren) van een uitvoeringsprogramma betrokken te worden. Bijvoorbeeld als er voor de oplossing van het probleem om een mix aan gebiedsgerichte en generieke maatregelen wordt gevraagd. De landelijke werkgroep gebiedsdossiers kan hierbij een rol spelen.

5.4 Inhoud uitvoeringsprogramma

In het verlengde van de inhoudsopgave voor de gebiedsdossiers is in Tabel 5-3 een inhoudsopgave voor het uitvoeringsprogramma weergegeven.

Er wordt geen onderscheid gemaakt per type winning. Er kan voor worden gekozen één uitvoeringsprogramma op te stellen voor bijvoorbeeld alle winningen waar een provincie of waterbeheerder de regie op voert.

Tabel 5-3. Inhoudsopgave uitvoeringsprogramma bij gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen.

Inhoud uitvoeringsprogramma bij gebiedsdossier drinkwaterwinningen	
Hoofdstuk	Bevat
Samenvatting (per uitvoeringsprogramma of per provincie / waterbeheerder)	<ul style="list-style-type: none"> • Aanleiding; • Kenmerken winning (aard, omvang, levering) · Betrokken partijen; • Status en reikwijdte van het uitvoeringsprogramma; • Opgave en urgentie; • Overzicht geselecteerde maatregelen per winning + kosten en kostentoedeling.
1. Inleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Aanleiding, doel, reikwijdte en verankering van het uitvoeringsprogramma; • Overzicht verantwoordelijkheden drinkwaterbescherming (wie is waarvoor verantwoordelijk, zorgplicht). • Gevolgd proces en betrokken partijen; • Werkwijze ontwikkeling en selectie maatregelen; • Leeswijzer.
2. (Rest)opgave voor de winning en identificatie van mogelijke maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Samenvatting (rest)opgave voor de winning op basis van gebiedsdossier; • Welke maatregelen zijn er, aanvullende op al uitgevoerde en in uitvoering zijnde maatregelen, mogelijk om problemen en risico's aan te pakken of te beheersen?
3. Afweging van maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Beoordeling en selectie maatregelen op effectiviteit, technische haalbaarheid en betaalbaarheid; • Motivatie waarom maatregelen afvallen (bv. vanwege beperkte effectiviteit, al elders opgepakt, kosten of ontbreken bestuurlijk draagvlak); • Ex ante evaluatie doelbereik.

Inhoud uitvoeringsprogramma bij gebiedsdossier drinkwaterwinningen

Hoofdstuk	Bevat
4. Overzicht uit te voeren maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • De geselecteerde maatregelen; • Beoogd en verwacht doelbereik, ook in termen van beheersing van risico's voor onttrekkingsgebieden van winningen; • Kosten (capaciteit en middelen); • Planning doorwerking en uitvoering maatregel; • Verantwoordelijke partij en andere betrokken partijen voor het uitvoeren van een maatregel. Hierbij is goede en tijdige afstemming met alle relevante partijen noodzakelijk; • Kostenverdeling / -toedeling voor het uitvoeren van iedere maatregel.
5. Monitoring voortgang en effectiviteit maatregelen	<p>Beschrijving hoe voortgang en effectiviteit van maatregelen wordt gevolgd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frequentie en aard van voortgangsoverleg en -rapportage over het uitvoeringsprogramma in de planperiode; • monitoring van de (grond) waterkwaliteit (protocol monitoring en toetsing drinkwaterbronnen KRW); • formuleren van andere (effect)indicatoren voor monitoring van implementatie, voortgang en effecten van maatregelen.
6. Organisatie en verantwoordelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> • Deelnemende partijen en regierol – overall en per maatregel; • Organisatie en aansturing, inclusief monitoring, evaluatie; • Afspraken over afstemming en opschaling bij onvoldoende voortgang of effect.
Referenties	Verwijzingen naar relevante informatiebronnen, studies.

6 Definities van gebruikte begrippen

Tabel 6-1 bevat relevante begrippen en bijbehorende definities, inclusief de bronnen waaraan de definitie is ontleend.

Tabel 6-1. Overzicht van begrippen, definities en daarbij gehanteerde bronnen.

Begrip	Definitie	Bron
Aanvullende Strategische Voorraden	Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's) zijn plekken waar mogelijk in de toekomst water kan worden gewonnen voor de drinkwatervoorziening. Dit gaat om voorraden van zowel grond- en oppervlaktewater die ingezet kunnen worden voor de drinkwaterproductie. Eenmaal aangewezen is het de taak van de provincie om deze gebieden ook te beschermen.	Provincie Groningen
	Strategische grondwatervoorraden maken geen onderdeel uit van de gebiedsdossiers, omdat de dossiers zich thans richten op de bescherming van bestaande winningen.	Drinkwaterplatform
	ASV's maken geen deel uit van de scope van het op te stellen protocol.	Protocol gebieds-dossiers voor drinkwaterwinningen
Beschermingszone (grondwater)	Een beschermingszone is een ruimtelijke eenheid van enige omvang. Voor grondwater is deze ruimtelijke eenheid kleiner dan een grondwaterlichaam, voor oppervlaktewater is de ruimtelijke eenheid vaak groter dan een KRW-oppervlaktewaterlichaam. Beschermingszones – voor zover deze worden aangewezen (en op kaart aangeduid) – worden aangewezen in het nationaal waterprogramma voor zover het onttrekking vanuit rijkswateren betreft en in de regionale waterprogramma's voor zover het onttrekkingen betreft van grondwater of van oppervlaktewater uit regionale wateren.	Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwater-richtlijn 2020/2184 (herschikking)
	Vorgestelde definitie voor het protocol: Een ruimtelijke eenheid van enige omvang, afgestemd op het onttrekkingsgebied van een onttrekkingspunt en gericht op het beschermen van de kwaliteit van te onttrekken water. Praktisch gezien wordt hiervoor meestal de 25-jaarszone gehanteerd.	Eigen invulling Arcadis

Begrip	Definitie	Bron
Beschermingszone (oppervlaktewater)	<p>Gebieden waar calamiteiten binnen 6 uur een risico kunnen vormen voor de oppervlaktewaterwinning (6-uurs-beschermingszone).</p> <p>Zoals in de bestaande gebiedsdossiers voor oppervlaktewateronttrekkingen wordt aangegeven, geldt dat waterkwaliteitsrisico's buiten de 6-uurszones van oppervlaktewateronttrekkingen worden behandeld in de rivierdossiers voor de Maas en de Rijndelta (binnen Nederland).</p>	Protocol gebiedsdossiers voor drinkwaterwinnings, aangevuld met eigen invulling Arcadis.
Beschermingszone (oevergrondwater)	Voor oevergrondwaterwinningen bestaan geen formeel aangewezen beschermingszones.	
Collectieve watervoorziening	<p>Landgebonden voorziening, niet zijnde een drinkwaterbedrijf, voor de productie of distributie van water dat met behulp van een leiding of distributienet aan consumenten of andere afnemers als drinkwater of warm tapwater ter beschikking wordt gesteld; of</p> <p>Voorziening voor de productie of distributie van water op een binnen het Nederlandse territoir gelegen mijnbouwinstallatie als bedoeld in artikel 1, onderdeel o, van de Mijnbouwwet, welk water als drinkwater of warm tapwater aan consumenten binnen die mijnbouwinstallatie ter beschikking wordt gesteld.</p> <p>Collectieve watervoorzieningen zijn geen drinkwaterbedrijven; de eigenaren van collectieve watervoorzieningen zijn verantwoordelijk voor de naleving van de daarvoor gestelde regels. In Nederland gaat het volgens gegevens van de ILT om circa 480 collectieve watervoorzieningen voor water bestemd voor menselijke consumptie.</p>	<p>Drinkwaterwet</p> <p>Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwaterrichtlijn 2020/2184 (herschikking)</p>
Eenvoudige screening	Vereenvoudigde uitvoering van RA/RB zoals beschreven in de notitie 'Risicoanalyse en -beheer voor onttrekkingsgebieden van winningen van water ten behoeve van de levensmiddelenindustrie' (2023).	Eigen invulling Arcadis

Begrip	Definitie	Bron
Feitendossier	<p>Document waarin onttrekkingsgebied van een industriële onttrekking wordt gekarakteriseerd en de risico's voor de onttrekking worden geïdentificeerd. De hieruit voortvloeiende beschermingsmaatregelen worden opgenomen in de regionale waterprogramma's.</p> <p>Binnen deze opdracht zijn alleen de industriële onttrekkingen van water voor menselijke consumptie (levensmiddelenindustrie) van belang. Deze winningen hoeven niet het Protocol Gebiedsdossiers te volgen.</p>	<p>Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwaterrichtlijn 2020/2184 (herschikking)</p>
Gebiedsdossier	<p>Een gebiedsdossier bevat een systematische verzameling van gegevens over de betreffende waterwinning voor publieke drinkwatervoorziening, de bron en de activiteiten in de omgeving die de waterkwaliteit negatief kunnen beïnvloeden. Op basis van een integrale analyse van deze informatie en risico's worden in het gebiedsdossier (en vervolgens uitvoeringsprogramma) maatregelen voorgesteld die effectief zijn voor het bereiken en handhaven van de waterkwaliteitseisen die gelden ter plaatse van het onttrekkingspunt. De hieruit voortvloeiende beschermingsmaatregelen worden opgenomen in de regionale waterprogramma's.</p>	<p>Gebiedsdossiers voor drinkwaterbronnen - Uitwerking van risico's en ontwikkeling van maatregelen RIVM Rapport 734301032/2007</p>
Onttrekking	<p>Het oppompen of innemen van grond- of oppervlaktewater uit een (grond)watersysteem door middel van een onttrekkingsinrichting.</p> <p>Begrippen <i>onttrekkingsgebied</i> en <i>onttrekkingspunt</i> zijn niet gedefinieerd in de Drinkwaterrichtlijn, maar zijn in de Nederlandse implementatie omgezet als <i>onttrekkingsgebieden voor waterwinlocaties</i>.</p>	<p>Eigen invulling Arcadis, mede op basis van online definities (aquo.nl, infomil).</p> <p>Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwaterrichtlijn 2020/2184 (herschikking)</p>

Begrip	Definitie	Bron
Kleine collectieve watervoorziening	Collectieve watervoorziening, niet zijnde een drinkwaterbedrijf, die per dag gemiddeld tussen 10 m ³ en 100 m ³ levert of die tussen 50 en 500 mensen per dag bedient. ¹³	Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwaterrichtlijn 2020/2184 (herschikking)
KRW-doelen voor drinkwater	<p>De KRW geeft onder meer aan dat een goede chemische en goede kwantitatieve toestand van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen bereikt moet worden. In de Kaderrichtlijn Water zijn kwaliteitsdoelstellingen geformuleerd, waaraan de <i>waterkwaliteit</i> van de bronnen van waterwinningen moet worden getoetst. Dit betreft 1. Geen achteruitgang van de waterkwaliteit (resultaatverplichting) en 2. Streven naar verbetering waterkwaliteit van bronnen met oog op vermindering zuiveringsinspanning (inspanningsverplichting).</p> <p>Ten aanzien van <i>waterkwantiteit</i> geeft de KRW alleen aan dat grondwaterlichamen in een goede kwantitatieve toestand moeten verkeren (Bkl, artikel 2.13). Dit is het geval als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de gemiddelde jaarlijkse onttrekking op lange termijn de beschikbare grondwatervoorraad niet overschrijdt • de milieudoelstellingen voor bijbehorende oppervlaktewateren niet worden bereikt, of als de toestand van die wateren significant achteruitgaat, • geen significante schade wordt toegebracht aan de terrestrische ecosystemen die rechtstreeks van het grondwaterlichaam afhankelijk zijn • er geen veranderingen optreden in de stroomrichting ten gevolge van veranderingen in de grondwaterstand die intrusies van zout water of stoffen van andere aard veroorzaken. 	Bestaand Protocol gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen, beperkt aangepast.

<https://iplo.nl/thema/water/grondwater/omgevingswaarde/> (samengevat).

¹³ De herziene Drinkwaterrichtlijn leidt tot extra eisen en verplichtingen met geclausuleerde vrijstellingen of uitzonderingsmogelijkheid voor (zeer) kleine collectieve watervoorzieningen. Met het oog daarop zijn definities voor deze (zeer) kleine collectieve watervoorzieningen opgenomen in artikel 1, eerste lid, van de Drinkwaterwet ingevolge artikel II, onderdeel A, van de Verzamelwet IenW 2021:

- kleine collectieve watervoorziening: collectieve watervoorziening die per dag gemiddeld tussen 10 m³ en 100 m³ levert of die tussen 50 en 500 personen per dag bedient;
- zeer kleine collectieve watervoorziening: collectieve watervoorziening die gemiddeld minder dan 10 m³ per dag levert of minder dan 50 personen per dag bedient.

Begrip	Definitie	Bron
levensmiddelen-bedrijven (synoniem met 'voedingsmid-delenbedrijven') ¹⁴	Onderneming, privaatrechtelijk, niet zijnde drinkwaterbe-drijven, die al dan niet met winstoogmerk actief is in enig stadium van de productie, verwerking en distributie van levensmiddelen. NB. Het gaat hier om levensmiddelen voor menselijke consumptie.	Verordening (EG) 178/2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelen-wetgeving [...]. Aangevuld met eigen invulling Arcadis.
Oevergrondwater-winning	Oevergrondwaterwinningen zijn een bijzondere vorm van grondwaterwinningen, waarbij naast de kwaliteit van het onttrokken grondwater de kwaliteit en kwantiteit van het infiltrerende oppervlaktewater wordt meegenomen in de risicoanalyse. Als meer dan 10% van het uit de bodem gewonnen grondwater een herkomst heeft in oppervlaktewater (rivieren en waterlopen) wordt in Nederland een waterwinning als oevergrondwaterwinning aangemerkt ¹⁵ .	Protocol gebieds-dossiers voor drinkwater-winningen https://www.recht.nl/rechtspraak/uitspraak/?ecli=NL:GHSG R:2002:AR6682

¹⁴ Onder deze tabel wordt verder ingegaan op levensmiddelenbedrijven

¹⁵ Winningen waar oeverinfiltratie een belangrijke rol speelt, kunnen worden onderverdeeld in oeverfiltraat- en oevergrondwaterwinningen. Voor oeverfiltraat en oevergrondwater zijn in Nederland twee definities in omloop: 1) oeverfiltraat: volgens Stuyfzand (1989) 'puur, geïnfiltreerd oppervlaktewater, met bijmenging van minder dan 10% gebiedseigen grondwater', en volgens Kooiman & Kloosterman (1994) 'geïnfiltreerd oppervlaktewater met een verblijftijd in de bodem van 1-18 weken, hoofdzakelijk de kenmerken van oppervlaktewater dragend.' 2) oevergrondwater; volgens Stuyfzand (1989) 'puur, geïnfiltreerd oppervlaktewater met bijmenging van 10-90% gebiedseigen grondwater', en volgens Kooiman & Kloosterman (1994) 'geïnfiltreerd oppervlaktewater met een verblijftijd in de bodem van meer dan 18 weken, hoofdzakelijk de kenmerken van grondwater dragend.'

Voor het op te stellen protocol worden beide typen geschaard onder de noemer 'oevergrondwaterwinning'.

Begrip	Definitie	Bron
Onttrekkingsgebied (grondwater)	<p>Het begrip <i>onttrekkingsgebied</i> is niet gedefinieerd in de Drinkwaterrichtlijn, maar is in de Nederlandse implementatie omgezet als <i>onttrekkingsgebieden voor waterwinlocaties</i>.</p> <p>Definitie: een voldoende ruim gebied om de winning heen waarvoor mogelijke risico's voor de winning in beeld komen, inclusief de ondergrond voor zover deze invloed kan hebben op de winning. Gebiedsdossiers hebben ten minste betrekking op het grondwaterbeschermingsgebied. Naar inschatting van het bevoegd gezag heeft het gebiedsdossier ook betrekking op een groter deel van het intrekgebied van de betreffende winning; wat hiervoor nodig en zinvol is kan per winning en per risico verschillen.</p> <p>Een onttrekkingsgebied is een ruimtelijke eenheid van enige omvang. Voor grondwater is deze ruimtelijke eenheid kleiner dan een grondwaterlichaam, voor oppervlaktewater is de ruimtelijke eenheid vaak groter dan een KRW-oppervlaktewaterlichaam. Per geval zal nader moeten worden bepaald (in het kader van de gebiedsdossiers) waar de begrenzing ligt. Duidelijk is dat het in elk geval moet gaan om het gebied dat relevant is voor de kwaliteit van de waterwinning en de daarin aanwezige risico's.</p>	<p>Protocol gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen</p> <p>Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwaterrichtlijn 2020/2184 (herschikking)</p>
Onttrekkingsgebied (oppervlaktewater)	<p>Het gehele bovenstrooms van een onttrekkingspunt gelegen, Nederlandse deel van de Maas of Rijn.</p> <p>Risicoanalyse en -beheer vindt plaats in zowel rivier- als gebiedsdossiers. Voor gebiedsdossiers worden risico's beoordeeld voor het deel van het onttrekkingsgebied dat bestaat uit de beschermingszone (6-uurszone) en de aan de beschermingszone grenzende regionale watersystemen die afwateren op oppervlaktewater binnen de beschermingszone.</p> <p>In rivierdossiers wordt ingegaan op de beoordeling van risico's voor de hierbuiten gelegen delen van het onttrekkingsgebied'</p>	Eigen invulling Arcadis.
Onttrekkingsgebied (regionale wateren)	Voor winningen vanuit regionale oppervlaktewateren wordt in het gebiedsdossier het gehele bovenstrooms van het innamepunt gelegen deel van het stroomgebied beschouwd.	Protocol gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen

Begrip	Definitie	Bron
Onttrekkingsgebied (oevergrondwater)	<p>Het onttrekkingsgebied kent een oppervlaktewaterdeel en een grondwaterdeel:</p> <p>Oppervlaktewater: gebied dat bestaat uit 1) een bovenstroomse zone die naar oordeel van betrokken partijen relevant is en 2) de aan deze zone grenzende regionale watersystemen die afwateren op oppervlaktewater binnen de beschermingszone.</p> <p>Grondwater: zie definitie bij onttrekkingsgebied voor grondwater.</p>	Eigen invulling na afstemming met de begeleidingsgroep bij de opdracht 'Protocol risicobeoordeling en -beheer voor drinkwaterwinningen'.
Rapportageverplichtingen	<p>Vanaf 12 juli 2027 (uiterste eerste termijn) moet gerapporteerd worden over de risicoanalyse, monitoring en maatregelen die zijn genomen om risico's van de onttrekkingsgebieden te beheersen. Deze rapportages dienen elke zes jaar te worden geactualiseerd.</p> <p>Daarnaast moet vanaf 12 januari 2029 (uiterste eerste termijn) iedere zes jaar gerapporteerd worden over de maatregelen die zijn genomen om toegang tot voor menselijke consumptie bestemd water te verbeteren.</p> <p>Vanaf 12 januari 2029 moet eveneens gerapporteerd worden over de risicoanalyse van de huishoudelijke leidingnetten, monitoring en de maatregelen die zijn genomen om de risico's ten gevolge van blootstelling aan Legionella en lood te verkleinen, inclusief het verwijderen van loden (componenten van) leidingen.</p> <p>Tenslotte kent de richtlijn rapportageverplichtingen ten aanzien van de drinkwaterkwaliteit zoals overschrijdingen van de parameterwaarden, derogaties, maatregelen en (bijna) incidenten van een bepaalde orde van grootte.</p>	Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwaterrichtlijn 2020/2184 (herschikking)
Regierol	<p>De regierol is bij de provincies neergelegd. De inmiddels met provincies gemaakte afspraken om de regierol voor specifieke winningen bij RWS en waterschap(pen) neer te leggen - de landelijke afspraken bieden die mogelijkheid - blijven van kracht.</p> <p>In aanvulling hierop wordt afgesproken de regierol voor de rivierdossiers (die zijn nieuw in het kader van voorliggend protocol) bij RWS neer te leggen.</p>	Protocol gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen

Begrip	Definitie	Bron
Risicoanalyse	<p>Geen duidelijke definitie. Risicoanalyse moet voldoen aan de richtlijn (artikelen 7 en 9, eerste, tweede en vijfde lid van de richtlijn).</p> <p>Vorstel: het in beeld brengen en houden van de risico's voor beschikbaarheid en de kwaliteit van het te onttrekken grondwater binnen het onttrekkingsgebied van een onttrekkingspunt</p>	<p>Eigen invulling Arcadis.</p> <p>Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwater-richtlijn 2020/2184 (herschikking)</p>
Risicobeheer	<p>Geen duidelijke definitie. Risicobeheer moet voldoen aan de richtlijn (artikelen 7 en 9, derde en vierde lid van de richtlijn).</p>	<p>Eigen invulling Arcadis.</p> <p>Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwater-richtlijn 2020/2184 (herschikking)</p>
Risicogebaseerde benadering	<p>De risicogebaseerde benadering bestaat uit de risicoanalyse en risicobeheer van onttrekkingsgebieden voor de onttrekkingspunten van voor menselijke consumptie bestemd water (artikel 8), de risicoanalyse en risicobeheer van het gehele watervoorzieningssysteem van inname tot punt van levering (artikel 9), en de risicoanalyse (analyse en monitoring) van potentiële risico's van de huishoudelijke leidingnetten, met bijzondere aandacht voor prioritaire gebouwen en terreinen (artikel 10) en het beperken van deze risico's door maatregelen met focus op lood en Legionella.</p>	<p>Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwater-richtlijn 2020/2184 (herschikking)</p>

Begrip	Definitie	Bron
Rivierdossier	Analyse van problemen en risico's voor de innamepunten in de stroomgebieden van Maas en Rijn als gevolg van activiteiten in het Nederlandse deel van het bovenstroomse gebied en als gevolg van verontreinigingen die afkomstig zijn uit het buitenland.	Protocol gebieds-dossiers voor drinkwaterwinnin-gen
Uitvoerings-programma	Behorend bij de gebiedsdossiers, bevat afspraken over welke maatregelen door welke belanghebbende worden uitgevoerd om de problemen en risico's aan te pakken dan wel te ondervangen en daarmee de winning duurzaam veilig te stellen.	Protocol gebieds-dossiers voor drinkwater-winningen
Voor menselijke consumptie bestemd water	Al het water dat onbehandeld of na behandeling bestemd is voor drinken, koken, voedselbereiding of andere huishoudelijke doeleinden, zowel in openbare als in particuliere gebouwen en terreinen, ongeacht de herkomst en of het water wordt geleverd via een distributienet, geleverd uit een tankschip of in flessen of in verpakkingen wordt gedaan, met inbegrip van bronwater; Al het water dat in levensmiddelenbedrijven wordt gebruikt voor de vervaardiging, de behandeling, de conservering of het in de handel brengen van voor menselijke consumptie bestemde producten of stoffen.	Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwater-richtlijn 2020/2184 (herschikking)
Waterleveranciers	Een entiteit die voor menselijke consumptie bestemd water levert. 'Waterleverancier' is een nieuw begrip uit de herziene Drinkwaterrichtlijn. In de Drinkwaterrichtlijn worden 'drinkwaterbedrijven' en 'collectieve watervoorzieningen' 'waterleveranciers' genoemd. Voor grote collectieve watervoorzieningen gelden dezelfde eisen als voor drinkwaterbedrijven. Drinkwaterbedrijven en collectieve watervoorzieningen vormen samen de 'waterleveranciers' in de zin van de Drinkwaterrichtlijn.	Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwater-richtlijn 2020/2184 (herschikking)

Begrip	Definitie	Bron
Watervoorzienings-systeem	Technisch systeem van inzameling op een onttrekkingspunt, zuivering, transport en levering van water voor menselijke consumptie, exclusief de bron en het onttrekkingsgebied van datzelfde water.	Eigen invulling Arcadis. Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwater-richtlijn 2020/2184 (herschikking)
Waterwinlocatie	Onttrekkingspunt van oppervlaktewater of grondwater dat wordt gebruikt voor de bereiding van voor menselijke consumptie bestemd water, of een samenstel van dergelijke onttrekkingspunten.	Art. 1 Bkwm 2009 en bijlage 1 Bkl.
Zeer kleine collectieve watervoorziening	Collectieve watervoorziening die gemiddeld minder dan 10 m ³ per dag levert of minder dan 50 personen per dag bedient	Besluit van 8 november 2022 tot wijziging van het Drinkwaterbesluit, het Besluit kwaliteit leefomgeving en enkele andere algemene maatregelen van bestuur in verband met de omzetting van EU-Drinkwater-richtlijn 2020/2184 (herschikking)

Begrip	Definitie	Bron
Zorgplicht (drinkwaterwet)	De duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening geldt als een dwingende reden van groot openbaar belang. De zorgplicht richt zich tot de drinkwaterbedrijven (waarvan provincies en gemeenten aandeelhouder zijn) en tot alle bestuursorganen. Dit betekent dat zij bij de uitoefening van hun bevoegdheden (op grond van bijvoorbeeld de Wet ruimtelijke ordening, de Wet milieubeheer en vanaf 1 januari 2024 de Omgevingswet) het drinkwaterbelang zwaar moeten laten meewegen. Daarbij moet het duidelijk zijn wat er daarbij van de verschillende bestuursorganen wordt verwacht. De zorgplichtbepalingen zijn per definitie ruim omschreven (alleen het einddoel) en bieden daarom op zichzelf geen waarborg voor het te behalen resultaat.	Naar een brede zorgplicht voor drinkwaterbronnen (RIVM, 2013)

Bijlage I - Afspraken invoering gebiedsdossiers waterwinning voor de openbare drinkwatervoorziening, 16 juni 2010.

Op 16 juni 2010 zijn door de projectgroep gebiedsdossiers waterwinning bestaande uit vertegenwoordigers van provincies, Rijkswaterstaat, gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven, het ministerie van VROM (initiatiefnemer en voorzitter) en het RIVM (penvoerder) de volgende afspraken gemaakt over het opstellen van gebiedsdossiers:

Afspraken op hoofdlijnen

In de projectgroep gebiedsdossiers waterwinning zijn - in aanvulling op het principebesluit van het NWO - afspraken gemaakt met Rijkswaterstaat, provincies, waterschappen, gemeenten en drinkwaterbedrijven over de aanpak en invulling van gebiedsdossiers voor de bronnen voor drinkwater. In een gebiedsdossier wordt alle informatie verzameld die van belang is voor de kwaliteit van een winning en worden maatregelen aangegeven ter bescherming van die winning.

De afspraken zijn op hoofdlijnen:

Doel en toepassing gebiedsdossier: Het gebiedsdossier geeft de betrokken partijen inzicht in de kwaliteitsrisico's bij een winning, zodat de vereiste beschermingsmaatregelen kunnen worden getroffen.

Reikwijdte: Het gebiedsdossier levert geen nieuwe juridische bevoegdheid, maar is wel mede gericht op het halen van een nieuw doel, namelijk de doelstellingen van de KRW. Dit doel is wel juridisch verankerd. Voor de uitvoering van maatregelen wordt gebruik gemaakt van bestaande instrumenten.

Status en verankering: Het gebiedsdossier wordt conform het besluit van het NWO niet in een wettelijke regeling verankerd. In de regio zullen nadere bestuurlijke afspraken worden gemaakt over het opstellen van gebiedsdossiers en de uitvoering van maatregelen. Beleidsmatig wordt het gebiedsdossier verankerd in de Nota Drinkwater.

Regierol: De regierol voor het opstellen van gebiedsdossiers voor (oever)grondwaterwinningen ligt bij de provincie. Voor oppervlaktewaterwinningen wordt een verdeling gemaakt tussen RWS en provincies. De taken voor het opstellen van een dossier zijn in beeld gebracht, evenals een verdeling daarvan over de betrokken partijen.

Kosten: Alle betrokken partijen dragen bij aan het opstellen van de dossiers vanuit de eigen verantwoordelijkheid. De regiehouder draagt de kosten voor het opstellen van het

dossier zelf (10.000 euro). De inzet van het drinkwaterbedrijf is van een vergelijkbare orde grootte.

Uniformiteit: per type winning is er behoefte aan uniformiteit op het vlak van de inhoud en aspecten zoals aanpak, actualiteit en de te betrekken partijen. De projectgroep zal het in 2007 door het RIVM opgestelde protocol gebiedsdossiers evalueren, verfijnen en aanvullen met de inmiddels door provincies opgedane praktijkervaringen.

Tijdpad en prioritering invoering: Voor de meest kwetsbare drinkwaterwinnings (138) wordt in 2012 een gebiedsdossier opgesteld. Voor de overige winningen (110) wordt dat 2014. Voor deze categorie winningen wordt een vereenvoudigd gebiedsdossier ontwikkeld.

Openbaarheid van gegevens: De drinkwatervoorziening in Nederland is aangemerkt als vitale infrastructuur. In afstemming met het NCTB is afgesproken om de Leidraad uitwisseling gevoelige informatie als uitgangspunt te nemen voor het beschikbaar stellen van informatie. Gegevens van overheden vallen onder de WOB.

Overige afspraken: De toepasbaarheid van deze afspraken voor industriële winningen moet nog worden bezien.

Dit is een publicatie van:

Ministerie van Infrastructuur en
Waterstaat Postbus 20901
2500 EX Den Haag

november 2023